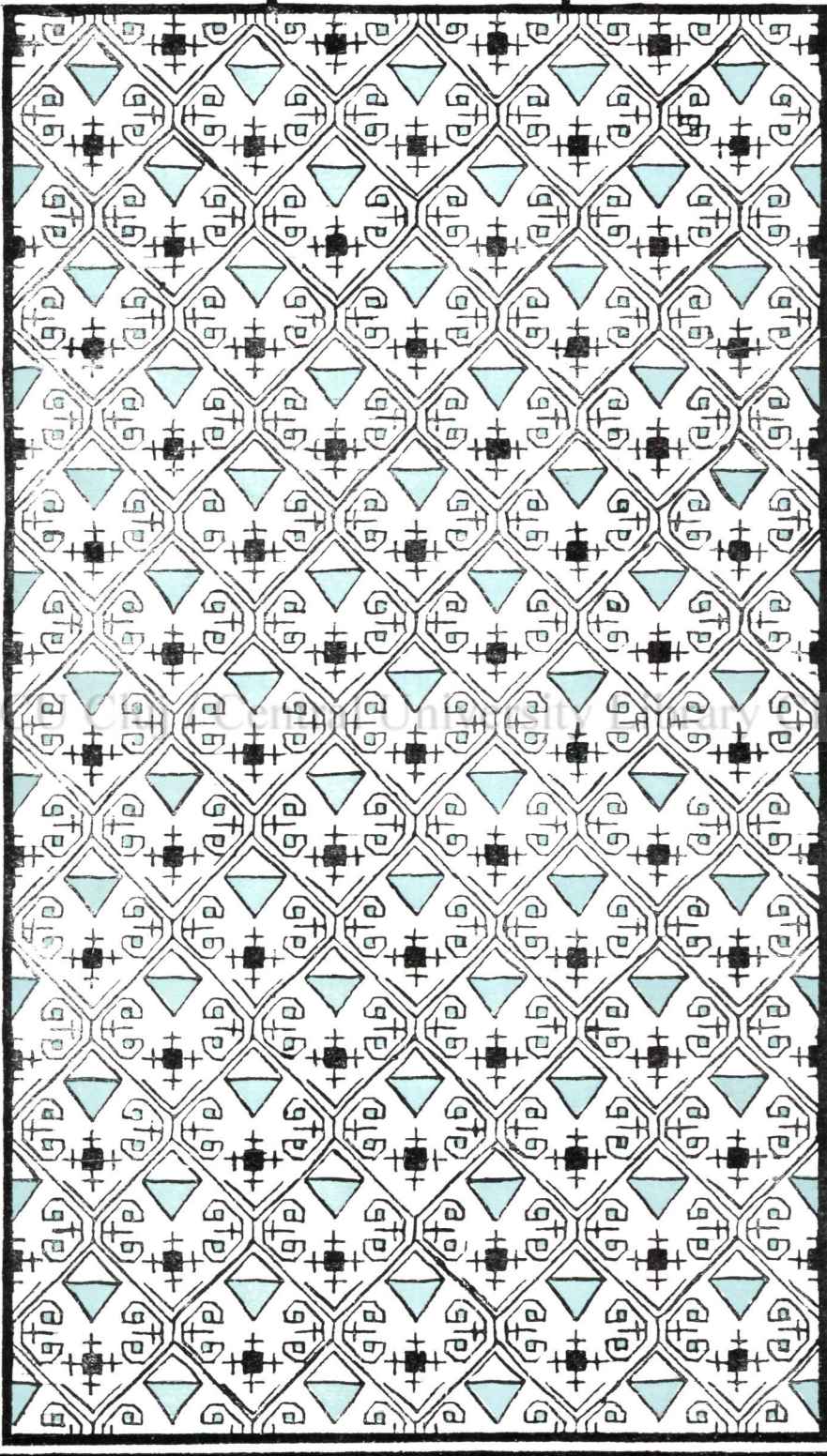

An. VI. Nr. 12.

LUCEAFĂRUL.

Sibiin, 15 Iunie st. v.

1907.

SUMARUL.

Oct. Goga . . . Străinul (poezie).
G. Murnu . . . Monumente antice din Roma:
Capitolul astăzi.
I. U. Sorica . . . Târziu (poezie).
I. Ciocârlan . . . Inimă de mamă (navelă).
Dinu Ramură . . . Reintors (poezie).
I. Secala . . . Dintr'o călătorie.
P. Dalu . . . Caprele popii.

Dări de seamă: Georgicele, trad. de Coșbac;
Dragoste ca to me de Goethe,
trad. de St. O. Iosif; O șe-
dință comunală de G. Stoica;
Navele de E. Lovinescu; Sa-
lomea de Wilde, trad. de Z.
Bârsan; Isprăvile lui Păcală.
Bibliografie.

Ilustrațiuni: Capitolul de astăzi, Statua lui Marc Aurel, Galul marind, Spinario.

ABONAMENT:

Austro-Ungaria:

1 an 12 cor. Ed. de lux 20 cor.

6 luni 6 " " " " 10 "

Ediția pentru preoți, învățători și studenți: 1 an 7 cor.

România și în Străinătate:

1 an 16 cor. Ed. de lux 25 cor.

6 luni 8 " " " " 13 "

Ediția pentru preoți, învățători și studenți: 1 an 12 Cor.

Reclamațiile sunt a se face în curs de 15 zile după apariția fiecărui număr. Pentru orice schimbare de adresă se vor trimite 20 bani în mărci postale.

Abonamentele, plătite înainte, sunt a se trimite la adresa:

Adm. rev. „Luceafărul“, Sibiu (Nagyszeben).

A apărut în editura revistei „Luceafărul“

A. O. Maior

Biblioteca Copiilor

Vol. II

numeroase ilustrațiuni.

Cel mai potrivit dar pentru

—→ copii. ←—

Prețul: Cor. 1.60, Lei 2.—

Omer

ILIADA

12 cântări traduse în versuri

de

George Murnu

—→ cu ilustrații admirabile. ←—

Primul volum din
Biblioteca scriitorilor Străini.

Prețul: Cor. 4.—, Lei 5.—

— plus porto postal 20 bani. —

LUCEAFĂRUL

REVISTĂ PENTRU LITERATURĂ ȘI ARTĂ. APARE DE DOUĂORI PE LUNĂ

sub îngrijirea dlor: Octavian Goga și Octavian C. Tăslăuanu.

Cu colaborarea dlor: I. Agârbiceanu, I. Al. Bassarabescu, Z. Bârsan, G. Bogdan-Duică, Dr. I. Borcia, I. Ciocârlan, V. Cioflec, Al. Ciura, Maria Cunțan, Dr. I. Lupaș, Dr. G. Murnu, M. Sadoveanu, C. Sandu-Aldea, M. Simionescu-Râmnicănu, I. U. Soricu.

ORICE REPRODUCERE OPRITĂ.

STRĂINUL.

Erà Duminică 'ntr'amiază.
Noi stam pe prispă strâni la sfaț,
Când s'a ivit pe drumul țării
Un om la marginea de sat.
Din pulbera învolburată
Abia puteai să-l deslușești
Cu pașii largi grăbindu-și mersul
Veneà în hainele-i nemțești...

La cruce 'n deal, noi îl văzurăm
Cum s'a oprit deodată 'n pas
Și s'a 'nchinat adânc drumețul
Când a făcut în drum popas.
Priveà 'ndelung, ca dus pe gânduri
La zidul zugrăvit cu sfinți.
Și sta cu capul gol străinul
În ploaia razelor ferbinți.

Când s'a pornit încet la vale,
Noi ne uitam dela zaplaz,
Și nu știu ni s'a părut nouă
Dar aveà lacrimi pe obraz.
Când ne-a ajuns — a dat binețe,
Cu glas domol, și-apoi a stat
Și ne-a 'ntrebat de sănătate
Și de nevoile din sat.

Ne-a zis c'ar vrea la sfânta slujbă
Să vie-alătura cu noi
Și s'a uitat cu-atâta jale,
Când a trecut un car cu boi.
Iar la vecernie străinul
Stătea cucernic și supus
Și-a sărutat duios icoana
Cu răstignirea lui Isus.

Când a plecat ne-a spus povețe
Cu grai înduioșat și blând
Și ne 'ncălzeà atâta 'n suflet
Că lacrimam toți ascultând.
Spunea că nu-i păcat mai mare
Decât să-ți lapezi legea ta
Și vezi îi tremurà cuvântul
Pe buze, când ne cuvântă!

Apoi s'a dus... Ne erà jale,
Când s'a pornit la drum pe grui...
Dar uite 'n țintirim, pe noapte,
Spun că văzură umbra lui.
De-atunci tot despre el ni-e vorba
Și-atât am vrea cu toți să știm
Aname lângă care cruce
A 'ngenunchiat în țintirim...

Octavian Goga.

Monumente antice din Roma.

II.

Capitolul astăzi.

Pe o scară monumentală, deschisă spre apus, ne suim acum pe Capitolul nou; la stânga noastră, la capătul de sus, printre frumoșii palmieri ce împodobesc grădina, unde în chip întunecat de bronz gesticulează energic tribunul Cola di Rienzo, vedem două cuști: într'una, în fund, sunt doi vulturi, într'alta din față, e un lup; sunt semne vii și evlavioase în legătură cu trecutul colinei. Dioscurii cu caii lor făcuți din marmoră, în epocă târzie romană, păzesc intrarea pe Capitol. Pe locul unde odinioară eră Azilul lui Romulus acum e o piață mică, piazza del Campidoglio, mărginită de trei clădiri mari: în fund palazzo del Senatore, la stânga muzeul Capitolin, la dreapta palazzo dei Conservatori. Dacă dimensiunile nu impun, liniile lor netezi și armonioase arată urmele unui maestru de frunte: se străvede desemnul lui Michel Angelo — ex ungue leonem.

În mijlocul pieții se 'nalță statua equestră de bronz — odată aurit întreg — a lui Marc Aurel: martor nedoborât de cele vr'o șaptesprezece veacuri ce au trecut peste dânsul, el stă aici neclintit ca o intrupare a lumii din care s'a născut, vestindu-ne că nu numai pieptul acelor vremi eră de oțel, ci că și meșteșugul lor știă să prindă adevăr etern și să dea tărie fără de moarte. După el vestitul Verrocchio a făcut pentru Veneția pe falnicul, nedomolitul său condottier Colleone, fala Renașterii.

Din alăturarea acestor două statui equestre — cele mai renumite din lume — răsare limpede asemănarea și contrastul: asemănarea în motiv, contrast în concepție. Pe de o parte simplitatea, liniștea nobilă, sănătatea echilibrată a lui Marc Aurel, pe de alta expresia »teribilă« (vorba lui Vasari), încordarea înfrigurată, conștiința covârșirii fizice și sufletești dusă aproape până la teatralism — simptomele artei moderne. Pe cel dintâi îl căutam dela stânga — e partea cea mai cu perspectivă. Ni-i ca și când îl vedem cum face revista trupelor și le ține o »allocutio«; suflet bun și visător, el e atât de potolit, încât dreapta-i ridicată ne pare mai mult un semn de binecuvântare decât un gest de poruncă.

Ne insuflă atâta dragoste și încredere privirea-i blândă, nepătimașă, încât bucuros ne-am fi jertfit alături de ostașii lui. Cu părere de rău ne despărțim de dânsul.

Ne îndreptăm spre palatul Senatorului, numit așa după titlul ce purtă mai de mult întâiul magistrat al orașului din vremea nouă: într'una din sălile lui a fost încoronat ca poet amorosul Petrarca. Temeliile și o parte bună din zidurile acestei clădiri (până la catul întâi) sunt antice: ele sunt restul mărețului Tabularium, văzut de noi din Forul Roman. Gangurile și cămările-i boltite, cari au slujit ca arhive pentru statul roman, au fost mai târziu și mai ales din veacul de mijloc încoace întrebuințate ca depozit de sare; de aici și stricăciunile ce au suferit pereții, pe cari stau zugrăvite încă și acum urmele sării. Tabulariul fù zidit în 78 a. Hr. de cătră D. Lutatius Catulus, învingătorul Cimbrilor. La cele două caturi de sus a fost aplicat întâia dată sistemul arcazelor ce am întâlnit la Coloseu; ele încheiau măestos laturea Forului Roman despre Capitol.

Intrând în Tabularium din Via del Campidoglio, dăm de un coridor lung, în care sunt așezate resturi de sculpturi și de bucăți arhitectonice; din singura arcadă antică necuprinsă de zid avem o vedere deplină asupra Forului. Dacă de aici ne urcăm pe o scară înaltă de vr'o 160 de trepte, ajungem în clopotnița ce se ridică deasupra palatului senatorial; din balconul de pe vârful ei avem una din cele mai minunate panorame: dela această înălțime ne putem călăuzi asupra orașului de acum. Punctul lui de plecare a fost Capitolul, pe care îl vedem la picioarele noastre; acesta geme astăzi sub greutatea caselor particulare moderne.

O lege votată cu vr'o patru sute de ani înainte de Hristos a oprit pe patricieni de a clădi case de-ale lor pe această colină. Ce bine ar fi fost de s'ar fi reînnoit mai de mult această măsură! Scaunul gloriei romane, deși de veacuri despoiat de orbitoarea-i strălucire, ar fi rămas un altar pentru ceice poartă cinste și evlavie față de trecutul mare și roditor al omenirii. Dar înzadar s'aude găgăitul găștilor, înzadar veghează cu setea răzbunării Stânca Tarpeiană. Nimeni nu se deșteaptă din somnul veciei... Zeița Junona Moneta

a fost mai norocoasă: locul templului ei l-a luat biserica Benedictinilor S. Maria Aracoeli, pe a cărei lature despre mează-noapte se ridică acum, uriaș, monumentul lui Victor Emanuel, cel mai mareț al Italiei moderne; în schimb nici o urmă nu se păstrează din locașul sfânt al zeiței. Monetăria statului, alipită în vremea veche de sanctuarul ei, i-a veșnicit însă numele: ceea ce pe atunci însemnă »povățuitoare« (moneta), cu timpul a căpătat, din această pricină, înțelesul ce-l are și azi la noi. Templul lui Jupiter Optimus Maximus zace acum, cu puținele-i rămășițe dela temelile lui, zdrobit sub palatul »Caffarelli«, în care astăzi e sălășluit ambasadorul german — solul strănepot al Teutonilor, cari se cutremurau odinioară de dânsul.

Tempora mutantur...

Cu inima strânsă ne întoarcem dela cercetarea monumentelor antice ale Capitolului; prin grădini și pivniți cu jale mai descoperim urmele zidurilor străvechi ce-l încunjurau, ale sanctuarelor ce-i sfințiau slăvita țărână. Ai crede că regăsești urmele mădularelor rupte și risipite în războiul ale unei ființe prețuite de tine.

Zăbranic negru ni-l înlătură de pe ochi o priveliște plăcută: întrăm în muzeul capitolin. Mâni cucernice și slăvitoare de trecut au strâns aici amintiri scumpe din viața antică: vedem întruchipate în marmoră gândurile și simțirile celor vechi; privirea noastră le cetește cu drag și ne răpește într'o lume mai îndrăgită de frumos decât aceea de azi. În fruntea acestui popor de sculpturi stă o regină: e »Venera capitolină«, al cărei trup neprihănit, de marmoră albă, scăpat ca prin minune de biciul vremii, răsare desgolit din fundul roșietic al unei încăperi singuratice. Zeița se pregătește de bae și și-a aruncat cel din urmă vâl pe un vas ce stă alături de dânsa. Dar tocmai când ea stă gata să se scalde, un fior gingaș femeesc o face să tresară: temându-se să nu fie pândită de un ochiu străin, ea își pleacă puțin boiul mlădios și svelt și repede își aduce nainte mâinile din care își face scutul goliciunii. În această ispititoare clipă de nedumerire a prins-o și a nemurit-o artistul în plâzmuirea-i fermecătoare. Motivul e al marelui Praxitele; forma cea mai apropiată de originalul, care a vrăjit întreagă lume antică, o vedem în »Venera din Cnidos« (Vatican). Un sculptor iscusit de mai târziu (după Alexandru cel Mare) a reluat

motivul și l-a prefăcut întru câțva modernizându-l; în prelucrarea-i potrivită gustului vremii zeița a pierdut, dar a câștigat femeia.

Concepția atât de măreață, dar impersonală, abstractă a celei dintâi, e supusă aici unei revizuiri, care a făcut mai multe concesii modelului viu: capul e aproape individualizat și îndeosebi partea dela spate arată un realism mai crud decât ar fi îngăduit Praxitele.

Ce putea daltă acestei vremi pătimăș îndrăgită de adevărul naturii, ne mărturisește un alt giuvaer al acestei colecții: »Gladatorul sau — cum se vede cu deosebire după salba dela gât — »Galul murind«. Agonia lui e un epos înfiorător. Rănit de moarte în coaste, el se retrage în lături din luptă, dar slăbind, lasă să-i alunece la pământ cornul, sabia și scutul, și în urmă cade și el peste scut sprijinit pe mâna dreaptă. Nici un murmur, nici un gemet nu tulbură ciasul din urmă al eroului; cu o cerbicie vrednică de sălbatecul, războinicul său neam, el se supune sorții fatale, și resignarea-i pare un imn de triumf al puterii omenesți asupra puterii supreme. Elinul stăpânit de dragostea vieții și deci de teama morții, a știut să fie drept în reprezentarea barbarului nesocotitor de primejdii. Deosebirea de rasă o vedem cu tărie rostită în toată făptura murindului. Artiștii școalei din Pergam, cărora se atribue crearea tipului de Gali, nu l-au născocit, ci l-au redat așa cum a fost adevărat; doar' îl văzură deaproape cutremurați când cu năvălirile pustiitoare ale Galilor în Azia mică și înfrângerea ce au suferit ei, pe la sfârșitul sec. al 3-lea a. Hr., sub regele Atalos I. al Pergamului. E, negreșit, frumos acest trup, dar el nu ne apare ca trupul elin — o floare frumoasă, desăvârșită a culturii, ci ca un gorun drept și gigat, crescut și întărit din spornicele sucuri ale țării din pădure.

Pe când aici Galul își dă sufletul, alături de el »Satirul în odihnă« (cea mai bună copie rămasă după un satir celebru creat de Praxitele), răzimat alene de un trunchiu de copac, își urmează în vis ademenitor idila ce abia o cântase din naiu. De n'am luă seama că are urechi ascuțite de animal, nici n'am bănui că e vorba de un geniu păduratic — atâta nobleță și farmec e în ritmul formelor moi și rotunzite curat praxiteliene, prea puțin acoperite de pielea de panteră ce-i atârână de pe umăr. Firea sburdătoare, ne-

înfrânată, buiacă de satir ne-o trădează însă dusa-i privire topită, umedă, a cărei licărire tulpure vestește par'că flacăra ce-l arde mocnit și-i lasă întredeschise buzele-i cărnoase.

O modelatură înrudită admirăm la un frumos cap de marmoră ce se află în perețele din fața Satirului; el înfățișează un Bachus tinăr, ale cărui trăsături aproape femeiești i-a dat numele popular de »Ariadne«.

Un clasic trup de tinăr cu un cap nu mai puțin frumos ne dă, în aceeaș sală, chipul lui

sare și se supune voios îndemnului ce-i dă zeul sburdalnic, pe când cel bătrân se frământă și se încoardă dureros la loviturile de biciu ale chinitorului său stăpân. Tălcuirea-i străvezie; noi zimbim și trecem înainte.

O Amazoană rănită, cu brațul drept răzimat odinioară de o lance, ne atrage cu deosebire privirea în aceeaș sală: e o copie după născocirea fericită a lui Cresilas, un mare artist din vremea lui Fidias. Expresia durerii ce o vedem pe fața înclinată a voinicei femei mărește interesul lu-

Capitolul de astăzi.

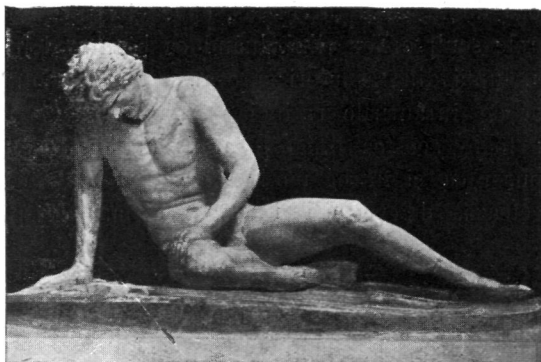
»Antinou«, mândrul favorit al împăratului Adrian, vestit pentru multele statui ce i s'au închinat în vechime, toate după lucrări din epoca lui Fidias și Praxitele. Trecem în sala Faunului: un satir de marmoră roșie se desfătă privind la ciorchinele ce ține ridicat în mâna dreaptă; e o drăgălașă lucrare ce înveseliă minutele de răgaz ale neodihnitului Adrian, la a cărui bogată vilă din Tibur ea s'a găsit. Doi Centauri de marmoră închisă sură din sala cea mai mare sunt minunate inspirații decorative eleniste, găsite în ruinele aceleiași vile. Amorașii, pe cari trebuie să ni-i închipuim călare pe spatele lor, le dau zor să meargă înainte. Centaurul tinăr

crării: ea e un contrast față de figurile 'aceluiaș veac, când în genere artistul nu știă încă să pue în armonie expresia feții cu acțiunea corpului.

În afară de două desfătătoare bazoreliefuri — »Endymion adormit«, »liberarea Andromedei de cătră Perseu« — vedem în cele două camere din urmă un lung șir de portrete, din care ne bucurăm că putem cunoaște de aproape fiziognomia atâtor bărbați mari din vechime — cu deosebire a împăraților romani. E o istorie în chipuri de marmură; ea dă viață cunoștințelor noastre nepipăite despre acești oameni și totodată aruncă o bogată lumină asupra treptelor de des-

fășurare a artei portretului antic, mai ales a celui roman, ale cărui plăzmuiri de frunte nu sunt de mai puțin preț decât capetele unui Velasquez. E păcat că locul și mijloacele nu îngăduie să dăm aici măcar unele din aceste portrete! Ne grăbim dar să aruncăm în treacăt o privire asupra muzeului al doilea de pe Capitol: palazzo dei Conservatori.

Aici e o altă lume încântătoare de marmore și bronzuri. La mijlocul unei săli mari e prea cunoscutul grup de bronz: Lupo ai ca dela care sug cei doi gemeni Romulus și Remus

Capitolul: Galul murind («Gladiatorul»).

Capitolul: Statua lui Marc Aurel.

(aceștia sunt un adaos din veacul al 16-lea). E o lucrare vrednică de cinstea și mirarea noastră prin vârsta ei de aproape douăzeci și patru de veacuri. Deși deplin romană în înțeles, ea totuș se socotește ca unul din cele mai bune exemplare de artă ioniană de pe la sfârșitul sec. al 6-lea a. Hr. Stilul țapăn arhaic cu linii exagerate, convenționale în parte, nu numai nu-i micșorează viața, ci dau — mai cu seamă capului de fiară — un relief și o energie, care explică fiorul de neliniște ce-l simțim la întâia noastră aruncătură de ochiu.

Mai mult decât în toate sălile acestui muzeu zăbovim în camera bronzurilor. Pe lângă un foarte drăguț, virtuos lucrat »Camillus« — un

copilandru care slujea la ceremonii pe lângă preotul roman — și pe lângă un măestru cap sever și viguros, caracteristic roman, presupus că e a lui Iuniu Brutus, întemeietorul republicii romane, luarea aminte ne-o pironeste Spinario: un băețel gol — prin urmare un alergător la jocuri publice — stă pe o piatră și-și scoate spinul ce i-a intrat în picior cu prilejul alergărilor. Artistul l-a prins par'că din natură: atâta adevăr plastic a nimerit în formele-i subțiri, mlădii, colțuroase de copil, în mișcarea-i naivă copilărească lipsită de orice poză, de orice gând tulburător din afară. Stilizat în chip arhaic e numai capul: părul cu linii paralele sever orânduie și buclate la capăt, fața deplin ovală cu contururi ascuțite și neînviorate de expresie — însușiri de artă, care ne coboară cu câteva zecimi de ani dela crearea »Lupoaiței« și amintesc

Capitolul: Spinario.

epoca de înaintea lui Fidias, epoca în care atelierele sculptorilor elini, luând ca bază modelul viu, luptă din răspuțeri spre a smulge cu totul arta de înrâuririle rutinei și convențiilor. Cu toate acestea drăgostosul profil al acestui căpușor ca și întreg motivul acesta grațios nu încetează, de veacuri întregi, să farmece pe

artiștii cei mai pretențioși ca și pe privitorii nepricepuți în tainele meșteșugului mare.

E unul din acele chipuri dragi, impuse dela sine prin adevăr și grație neprefăcută, care lasă întipărită adânci în simțirea noastră și, odată văzute, nu se mai deslipesec ușor din minte. Celce a vizitat cândva Capitolul, se va gândi cu drag și la acest Spinaro.

G. Murnu.

TÂRZIU.

... Și e târziu. Pe umedele gene
S'apleacă somnul blând să te sărute;
Duiosă cași în ochii mei, frumoaso,
Și par'c'ai zice: Du-te.

Ce greu se 'ndură pasul să pornească,
Par'că ne despărțim pentru vecie,
Par'că 'ntre noi, cu noaptea ei, uitarea
De-acuma o să vie...

Dar lângă ea, ca îngerul de pază,
E sufletul, e viața mea întregă,
Mă chiamă înapoi, și m'aș înțoarce
Să-i spun cât mi-i de dragă.

Și mă opresc. Pe cer aceleași stele,
Aceaș dulce, tainică lumină
Revarsă în tăcerea nopții luna
Sfioasă și blajină...

O fire, prea mărită Născătoare,
Mă lasă să-ți îngenunchi înainte —
Un preot nebunit de-a lui credință
În fața celor sfinte.

De ce nu pot să te cuprind la sinu-mi
Cu dragostea, cu focul și cu teama,
Cu care 'nstrăinatul fiu, cucernic,
La piept își strânge mama!

Imi vine să mă plec cu duioșie,
Cu inima 'ncălzită de lumină,
Și să sărut cu dragoste fiască
Țărâna, ce mă ține.

Odată... Mă vei coperi pentru vecie.
Pe buzele, ce-ți dau azi sărutarea,
Va împietri cuvântul, ce te cântă,
Va amuți cântarea.

Dar n'o să piară raza de lumină
Aprinsă 'n piept de blânda mea Vestală,
Ci va trăi să lumineze gânduri
Cuprinse de 'ndoială.

Și 'n nopți de vraja dorului aprinse,
Ea va trăi în veacul, ce-o să vină,
Și voi simți plutind peste mormântu-mi
A dragostei lumină...

Iar tu... Rămasă singură, iubito,
Poate c'acelaș gând te înfioară, —
O, lasă-mi mie zbuciumul și 'n suflet
Tu liniștea-ți coboară.

Adormi, adormi. Pe cer o stea s'aprinde,
O rază se îndreaptă cătră tine:
E sol trimis din cerurile 'nalte
Ca visul să-ți lumine!

I. U. Soricu.

Inimă de mamă.

(Urmare.)

Feciorul Bogdăniței, ce-i drept, tinăr eră; dar din toată vorba lui badea Radu începuse să prindă ceva din firile planului ce simțîa că se urzește și s'arată bucuros, văzînd că eră luat în seamă și prețuit tocmai la casa aceea unde în atâtea rînduri gîndul i se abătuse cu multă nădejde...

Până atunci numai ochii Stăncuței îl îndemname să creadă că ea ar vrea să fie nora Bogdăniței; acum însă vedeă bine că chiar și badea Potecă s'ar prinde bucuros să-l aibă de ginere. Între ei însă mai eră la mijloc leica Sultana, care cu toată vorba cumpănită, pare să spună că s'ar pune de-a curmezișul drumului ce tovarășul ei stăteă să croiască.

Dar cum inima tînără îl îndemnă să nădăduiască tot spre bine, cu toată firea lui domoală, uită că-i venit ca meșter butnar și s'aprinde la vorbă, ca și cum ar fi stat să pețiască chiar atunci. Gospodarul Potecă îi arată o parte din zestrea Stăncuței, iar el întrebă de altele și astfel zăvorînd »căsoița« cea cu butoale de țuică; și începînd urcușul spre vie se iau în vorbă despre funiile de pădure, despre stînjinii de cosire, despre vadurile de moară de pe părau și despre cîte alte moșii, cari dacă nu le puteau vedeă și călcă cu piciorul chiar atunci, apoi tot trebuiau pomenite așa în drumul acela spre cramă, drum pe care badea Radu îl lungește mereu, ba oprindu-se ici în coastă și arătînd cu mîna peste dealuri încotro veneau pămînturile despre cari eră vorba, ba mai odihnînd puțin căci bătrînețele nu-i îngăduiau să se măsoare cu cei tineri la mers și tot așa cu popasuri, s'au pomenit deasupra Podeiului.

Cum însă nu puteau să înceapă butnăritul pînă cînd n'ar fi văzut meșterul cel tinăr că în adevăr aveă pentruce să lucreze, pornesc întîi pe potecuțele înguste cari în cotituri abia simțite se furișau prin umbra boltișului de vițe.

Podeiul, dealul acela care se ridică drept deasupra satului spre soare răsare, eră acoperit tot numai cu vii tinere cari în ușoara închinare a podișului se întindeau ca o pânză verde ruginie peticită doar numai de coperișurile negre ale crămilor cari se înșirau la rînd pe creasta dealului ce priviă spre sat, ori răsăriau mai pe departe prin părțile vecine cu desișul pădurii de plopi albi și drepti ca făcliiile,

În vremea aceea pe ici pe colo tot se mai auzeă bocănitul cercuitului, iar dinspre poalele mărginașe pădurii veneau chiuiturile podgorenilor, cari speriați de pliscurile îndrăznețe ale mierlelor oacheșe și graurilor galbeni, grăbiau culesul înaintea tuturor. Numai badea Potecă singur, nu dăduse semne pînă atunci că are gînd de tomnat...

Acum însă, cînd urcase și el în deal la cramă și încă în tovarășia feciorului Bogdăniței, ținea par'că să spună tuturor vecinilor că începutul toamnei, lui, s'arată să-i fie cu noroc.

Ca gospodar mai cu stare din sat, în lumne ori la muncă chiar, de obicei așteptă ca alții să-l întimpine cu binețe și hiritisiri de noroc... De data asta însă, purtându-se mîndru printre vițele încărcate de rod, grăiă ce grăiă cu flăcăul tovarăș, îi arată bogăția de rod cu care îl dăruise D-zeu, ori întinderea hotarelor cari mai nu le puteai prinde în zare; dar în acelaș timp nu uită să dea »noroc bun« și celor vecini cari grăind pe șoptite s'arătău prin pragul crămilor, ori își ițeau capetele printre vîrfurile vițelor legămate de vînt...

»Norocul cel bun și mare« îi eră răspunsul frățesc din toate părțile și badea Potecă, incredințat că menirile cele bune erau aruncate nu numai în calea începutului de toamnă, ci și într'aceea a înrudirii ce o plănuiă; plecă bucuros afundându-se tot mai mult în pânzișul des al viei, găsind că par'că nu arătase și nu spusese atît cît ar fi trebuit...

Tîrziu în prînzul cel bun, cînd soarele ridicase mult deasupra viilor, după atîta sfat cu incunjur pe toate cărările și-aduc aminte și butnarii noștri că au de lucru în ziua aceea; însă cu toată zăbava spor tot au făcut, căci Voicu sprinten și îndemănatec cum par'că niciodată nu fusese, băteă cu ciocanul în tact de răsunset măsurat, iar cercurile cioplite din mlădoace de mesteacăn se rînduiau unele după altele prinzînd căzile și butoalele în puternice cingători bălance.

Badea Radu asemeni nu se lăsă mai pe jos, ci umblînd repede cu cleștele cel de lemn, bătrîn ca și el, trăgeă fundurile la loc în gardini, păpurîă prin cele părți mai uscate pe unde

i se părea că cere nevoia și-apoi dădea rând flăcăului ca să prindă cercurile cari se potriveau minunat, înțelegând par'că graiul ciocanelor harnice.

Și astfel până în de ameazi, când gospodina trebuia să sosească cu merindele, toate »ciuveale« din crama cea mare a Radului stau înșirate afară gata, întărite, așteptând numai opăreala mirositoare făcută cu busuioc și floare de răuruscă.

De altfel, de hărnicia meșterilor, s'a minunat și leica Sultana, dar ferindu-se ca să le spue vre-un cuvânt de laudă, le-a dat numai »noroc bun« și apoi le-a întins masa la umbra nucului rotat, care ridicat din vremuri bătrâne acolo în creasta dealului, își întindea ramurile stufoase până spre coperișul de șindrilă al crămii.

După masă cei meșteri s'au lăsat așa puțin pe așternutul de iarbă umbrită, ca să se odihnească puțințel, iar gospodina a dat fuga de vale să-și vadă de cele treburi cari par'că tânjeau în lipsa ei.

De obicei, după un prânz de muncă voinicască, orice Român gonește toate grijile și odată lăsat spre odihnă, cată să prindă măcar o ațipită de somn, care aduce cu el puteri proaspete de muncă pentru celalalt rest al zilei. Așa ar fi căutat Voicu să folosească popasul amezii, dacă ar fi fost la muncă la el ori măcar în altă parte decât unde se găsiă; iar badea Radu ar fi știut să prețuiască cum se cuveneă stropul de odihnă, care de altfel la vrâsta lui i-ar fi fost numai spre folos; dar nici unul nici altul n'au putut prinde clipa ațipitului minunat, măcar că au stat mulțisor întinși sub poala cea ocrotitoare a nucului.

Potecă se bătea cu gândul cum ar putea să încheie mai bine ziua aceea în care până atunci își urzise planul de minune, în vreme ce flăcăul din tot belșugul gospodăriei lui Radu, nu vedeă luminos înaintea ochilor decât chipul drăgălaș al Stăncuței, care nu i-ar fi dat răgaz de odihnă, fire-ar fi fost el măcar după cine știe câte zile de muncă...

Cu toate acestea, meșterii nostri s'au ridicat la lucru înviorați și cu fețele senine ca și când ar fi avut parte de cea mai liniștită odihnă.

Potecă așteptă ceasul potrivit când să fure mintea flăcăului și cu alte bogății, iar feciorul Bogdăniței jurase în gând să facă ce-o face și tot să prindă așa la îndemână pe fata cea pă-

zită a leichii Sultanei și s'o sărute numai așa în ciuda tuturor... Și dac'ar fi găcit nevasta Radului ce planuri urziau ei de isnoavă, de nu i-ar fi luat cu graiu înțepat cum fac de obicei unele femei când le calcă năcazul, apoi cel puțin tot ar fi tras un plâns așa pe înfundatele de să-l țină minte.

Dar vorba ei »pas să știi Sultana, gândurile dușmanilor«, gânduri cari de bună seama că au să se îplinească cu toată paza și plânsul ei fără folos.

Pe înserate, când umbrele întunerecului se lăsau domoale asupra satului, lucrul eră isprăvit.

Căzile și butoale cari până mai adineauri stăteau dogite și uitate în painjinișul colbăit, acum întărite de opăreala cea mirositoare și prinse în cingătorile cercurilor nouă nouțe, se înșirau mândre dintr'un capăt până la celalalt al crămii încăpătoare, așteptând numai timpul culesului când să-și umple pântecelul lor largi cu mustul cel dulce.

Badea Potecă mulțumit de treaba pusă la cale în ziua aceea, stătea pe pragul crămii, cu capu prins între palme și cu coatele răzimate de genunchi... Priviă departe cine știe unde în zărrile împânzite de întunerec și trăgea abia când și când câte un fum din luleaua pe care rareori și-aduce aminte s'o scoată din chimir.

Tutunul la el eră un obicei de zile mari, ori de zile cu sorți de bucurie, când amăgit de mireazma fumului ușor care-l pufăia printr'un colț al gurii, pe sub mustața încărunțită, dădea sbor și gândurilor s'alerge tot numai pe placul inimei. Când s'aprindea luleaua lui badea Radu așa pe vreme de muncă curată, pe vremuri când gospodarul făcea vre-o negustorie de vite, ori vre-o vânzare de vin, pentru leica Sultana eră semn bun. Ochii ei ademeniți de bucuria norocului străluceau răzători și ca și cum și-ar fi adus aminte din vremurile tinereții, se apropiă de tovarășul ei și ducându-i o mână așa peste umeri, îl priviă în față și-l iscodea cu vorbe dulci.

Pe vremuri însă, când Potecă umblă după pețit, mirosul tutunului în casă eră adevărată spaimă, căci aprinsul lulelei eră semn că s'apropiă vremea socriei, vremea când ochii Sultanei să se întunece de negura plânsului și să tot fugă iar nu să s'apropie de Radu al ei.

Iată de ce dar Românul acum când îi venise toana fumatului și-a aprins luleaua pe pragul crămii departe de casă, departe de iscoada cea de Sultana care cu lacrimile ei ar fi fost în stare să-i stângă luleaua înainte de a o jăruî până la fund.

Aici nu-l vedeă decât feciorul Bogdăniței, tovarășul de muncă din ziua aceea și el poate că nu pricepea graiul luleii; și la urma urmei chiar dacă l-ar înțelege cu atât mai bine...

În vremea aceasta, Voicu ca și când ar fi așteptat să înceapă lucru din nou, nici nu se gândia să-și strângă măcar sculele, ci după ce se purtă câtăva vreme prin crama, uitându-se pe la fundul fiecărui vas și pe la încheeturile tuturor cercurilor, de par'că ar fi vrut să se încredințeze de a lucrat bine ori nu meșterul ce le butnărise, se duse de se așeză așa a lene pe fundul unui »bureac«, cel din urmă, care scăpase din lucru și scoțând din brâu cosorașul mic și ascuțit începuse să cresteze fel de fel de floricele în coaja albă și subțire a cercurilor late dela gardină.

Și de-ar fi îndopat moșul de alături cine știe de câte ori luleaua, de-ar fi venit miezul nopții cu cântecul cucoșilor, flăcăului tot nu i s'ar fi părut c'a stat mult acolo fără treabă...

În painjinișul ce se țesea printre floricelele acelea din coaja cercului de mesteacăn, el nu vedeă decât doi ochi albaștri, doi ochi minunați cari îl urmăreau și pe cari îi vedeă aievea chiar și atunci când închideă ochii, iar cu tăișul ascuțit al cosorului desprindea din lemnul cercului ochii mari cari sburau cine știe unde cu florile urzite până atunci.

Însă spre norocul »buriului« ca să nu rămâie fără cercuri, tocmai când se văzuse și el premenit și încheiat de isnoavă și spre năcazul flăcăului care se despărțea de vedenia cea momitoare, tutunul s'a scrumit repede până la fund, iar badea Potecă, după ce scutură luleaua și-o pune în chimir, ia vorba ca și când tovarășul ar fi fost în acelaș gând cu el...

— Și făcurăm pe treabă mă nepoate, așa?

— Făcut, făcut, bade Radule, răspunde flăcăul ca deșteptat de pe altă lume și sărind de pe fundul polobocelului, unde stătuse atâta vreme, dă să-și adune sculele, cari se odihneau mai la o parte într'un colțișor plin de întunec. Dar moșul, pricepându-i gândul, se scoală repede și

lovindu-l cu palma peste umăr îi șoptește așa în taină:

— Mai stai, mai stai, voinicule, nu te grăbi. Numai un stropușor de treabă și apoi am gătat.

Uite colo în »oarba« asta avem de priticit un pic de vin vechiu și de bătut doar un cerc două...

Și întinzând mâna arată spre fundul crămii în negura întunerecului unde s'ascundeă ușa despărțituri înfundate, unde gospodarul ține lucrurile cele mai de preț ale crămii, cum și câteva butoaie cu vin

— Stau bădică, stau dacă zici.

— Așa tată, așa; dă-te pe brazdă și nu ți-o pareă rău, răspunse iar moșul plecându-se în acelaș timp la cheotoarea crămii de unde scoase o cheie de lemn, pe care o dete flăcăului.

— Ține, măi nepoate, și până oi strigă pe Stănceța să ne aducă o lumină, cearcă să descui cel zăvor.

Moșul ese și se 'ndreaptă spre creasta dealului de unde-și chiamă fata, iar flăcăul luând cheia se sprintenește pentru ca să descui. Și cum încuietori de lemn, cam la fel aveau și ei pe la vii, nu trece multă zăbavă la mijloc și zăvorul scapă din încheștarea căteilor, iar ușa se dă încet la o parte. Cum însă afară întunecase de-a binele, iar cămăruța aceea ascunsă într'un capăt de crama eră în adevăr »oarba« fără nici o deschizătură, nu se vedeă nimic. Întunerecul acesta însă i se pareă mai cu priință, căci îi ajută să se întoarcă cu gândul iar spre lumea vedenii de cari se despărțise mai adineauri cu părere de rău.

O clipă fû ispitit de gândul să iasă afară să vadă dacă în adevăr vine Stănceța, ori poate se ridică la deal gospodina cea iscoditoare...; găsi însă că tot mai bine-i s'aștepte acolo în păcura întunerecului, de unde ar fi putut s'o vadă de-odată în plină lumină, dacă din întâmplare ar fi venit ea și nu mă-sa.

Hotărât, băjbăe așa prin întunec și dând de-un vas, dintr'o săritură s'aruncă de-asupra lui.

Și-acolo în singurătatea aceea i se pareă că Potecă plecase cine știe de când și că prea întârziău. Asta nu eră semn bun și în gândul lui începu lupta...

Ba vine Stănceța, ba nu vine și ca să nu șadă de geaba întinde mânilor spre fundurile butoiului ca să numere cercurile. De-or fi cu soț vine ea; de-or fi fără soț vine măsa. Și hotărând sorții

norocului în gând, începù să numere; dar când s'apropie cu socotitul spre vrană se oprește. I frică să nu cadă sorț fără pereche. Mai bine să-i schimbe și să înceapă numărătoarea din nou.

N'are vreme însă s'arunce sorții din nou, căci de afară s'aude câțiva pași și sfat care s'apropie.

I s'a părut să fie gura fetei... S'au apropiat, au intrat în cramă, nu mai grăise nimic. Dacă ar fi fost ea ar grăi, ar spune ceva așa mai mult ca s'audă el, căci doar știe că-i acolo... De bună samă că venise maică-sa, de aceea erà și moșul așa morocănos.

Un chibrit scapără și în sâmburile acela de lumină care se 'ntinde în tot cuprinsul crămii zărește ochii aceia cari îl ispitise și pe care el îi așteptă.

Inaltă și frumoasă pășiă încet, purtând lumina înaintea par'că l-ar fi căutat înadins.

Când a dat cu ochii de el, l-a privit o clipă, înflorind în cele două colțuri ale gurei ei fragede, abia un început de răs și apoi cătând spre tatăl său întreabă sfioasă.

— Eu mai stau taică?

— Puțintel de tot, Stăncuță, căci doar nici noi n'o să stăm toată noaptea aici, răspunse Potecă, luând lumânarea din mâna fetei și lipind-o deasupra unui vas.

Stăncuța, care de altfel nu s'arătă cu părere de rău de zăbava ce aveà să aibă în tovarășia celor doi meșteri, își aruncă iar privirea spre flăcău, dându-se în acelaș timp mai la o parte ca să-i facă loc să treacă de ceea parte, ca să-și aducă sculele.

Pășind și badea Potecă după el se întoarseră în curând cu ciocanele de butnărit și Voicu cu deja de priticit pe care o întărise de cu ziuă.

— Uite, Stăncuțo, tată, avem să priticim lecuța de vin ce bruma a mai rămas, în văsușoarele ăstea; din trei l-om adună în unul, iar mâine tu să le grijesti bine ca să putem face în ele vin bun ca pentru nuntă, știi tu.

— Le-oi curăți, taică, răspunde fata, rușinându-se, fără să uite în același timp s'arunce și-o privire furișă spre flăcău de alături care n'avu vreme să se uite în ochii mult așteptați, căci glasul meșterului bătrân s'auzi de isnoavă.

Dta nepoate ia sapa asta și ciocănește ici dedesuptul gardinei ăstui buriaș ca să facem loc dejii, să nu risipim la priticit că-i păcat; e un

roș ravac de când erà Stăncuța numai așa de-o schioapă.

De atunci fata a crescut și vinul din aprins cum erà s'a mai ros, a ajuns ruginiu, numai bun de făcut chef pentru socrii la masa cea mare...

Și vesel badea Potecă grăește mereu privind cu drag spre cuibul de lumină unde se găsesse în treabă cele două odrasle.

Apropieți unul de altul și cu capetele plecate spre pământ, flăcăul lucră cu zor lovind cu colțul sapei drept subt gardină în locul arătat, iar fata cercând să potrivească lumina tot pe placul tovarășului, poartă mucul de ceară când spre o parte când spre alta.

Tăcuți și cu privirile ațintite spre bulgării uscați cari se desprind cu greu din locul lor, par niște tovarăși visători, cari scormonesc pământul în singurătatea nopților, nădăjduind să nimerească locul cu noroc, locul cu comorile acelea despre care se spun atâtea povești.

Dar deodată fierul isbește în sec și un mănunchiu de scânteii și-arată lumina lor viorie...

Tinerii se privesc o clipă mirați, iar apoi își întorc fețele spre badea Radu care arătându-se în lumină luă vorba cu grijă:

— Umblă cu băgare de seamă, măi tată; te pomenești c'om fi nimerit cu săpatul tocmai unde n'ar fi trebuit.

— Așa aveam și eu de gând, răspunse flăcău, trăgând încetișor târna la o parte; dar n'apucă să mântue vorba și din fundul gropii se desface o lespioară de piatră care descoperind marginile unei căldăruși de aramă, îngăduie bănuților de aur să rătăcă stăpânului în strălucirile lor ispititoare...

Flăcău amețit o clipă de arătarea aceea neașteptată, rămase neclintit și cu ochii holbați în fundul gropii, iar fata mirată și ea, priviă când spre tată-so când spre Voicu, care nu credea par'că ochilor. Șiretul de Potecă, după ce căută iscoditor spre chipurile iubite ale tinerilor, ca și cum nici n'ar fi bănuț arătarea minunată a căldărușii îngână așa mai mult pentru el:

— I-i-ra măi băeți..., se vede că aici am fost pus cei gălbănași și eu am uitat. Umblă încet Voicule, tată, să nu se spargă arama, căci mai știi o fi mântă de rugină.

E-he, de mult i-a fost așezatul aici și... erà sorocită să mai adăpostească bănuții măcar până la iarnă încolo, dar cum întâmplarea făcură ca

ei să fie scoși la lumină de mână de flăcău cuminte, hai să le fie arătarea cu noroc și să le mutăm locu devale, în cea căsuță bătrânească, căci poate acolo și-or mai găsi tovarăși...

Și moșul, pentruca să încredințeze oarecum pe flăcău de temeiul celor spuse, grăește rar și răspicat, în vreme ce ca cel cu grijă, se ițiește, când pe o parte când pe alta, și ia seama să nu sară cumva vre-un ban, din culcușul de aramă, care pe cât i se pare prea se saltă în bufnitul săpatului. Dar Voicu simțindu-i păr'că grija, sapă tot cu băgare de seamă, iar când lutul a fost dat la o parte, se pleacă încetșor, apucă căldărușa de toarta subțiată de rugină și ridicându-o așa până sub ochii tuturor așteaptă cuvântul stăpânului.

— Stăneuței, dă-o tată, Stăneuței, că doar a ei are să fie..., grăește badea Potecă ferindu-se

câțiva pași mai la o parte și arătând cu mâna spre față.

Flăcăul supunându-se bucuros, râde și-și îndreaptă mâna spre Stăneuța, care primindu-și comoara sorocită nu uită să mulțumească tovarășului măcar așa c'o privire, care pentru Voicu totuși prețuia mai mult decât toate comorile pământului.

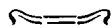
Așa, Stăneuța taică, ia-o și scoboară cu ea spre casă. . . grăi Potecă din nou, ca și când n'ar fi luat în seamă încrucișările privirilor pline de dragoste.

Trezită ca din vis, fata tresare, lipește capătul de luminare între cercurile buții de alături și se îndreaptă spre ușă petrecută cu drag de ochii meșterilor cari rămân în urmă.

În prag se oprește însă, o clipă ca și când ar fi voit să spună ceva.

I. Ciocărlan.

(Va urma.)

Reîntors.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Codrul mi l-am luat tovarăș
Și-am plecat. Ți minte oare?
Călăuză mi-a fost raza
Unei stele căzătoare;
Am rugat izvoru 'n vale
Suferința să-mi aline,
Și m'am dus, departe 'n lume
Ca să nu mai știu de tine.

Am făcut în vremi de trudă
Chinuit de gânduri rele
Pe pristolul desnădejdei
Jertfa visurilor mele,
Și supus ca totdeauna
Unei soarte blesemate,
Am privit la risipirea
Dorurilor sfărâmate.

Dar, în suflet niciodată
Nu sunt rănille închise, --
S'au născut atunci din jale
Alte doruri, alte vise;
Mi te-ai zămislit din ele
Și ivindu-te în pripă,
Ochii tăi, în nopți de trudă,
Nu m'au părăsit o clipă.

Astăzi, obosit și singur
Mă întorc din nou la tine,
-- Iartă-mă!, dar nicăierea
Nu-i mai dulce și mai bine, --
Doar privirea ta mi alină
Vremurile suferite, --
Par'că numai tu știi rostul
Sufletelor amăgite.

Și când ochii mei se 'ncearcă
Iar, privirea ta s'o 'nfrunte
Tu îmi mângăi, iar, șuvița
Părului căzut pe frunte,
Și-atunci simt, de-atâta farmec,
Sufletul cum se 'nfioară
Ca în vremurile-apuse
Prea curând, de-odinioară.

Sufletul întinerește,
Uită veșnica lui jale,
Sub înrăurirea sfântă
A săruturilor tale,
Și precum învie floarea
Dupăce se scaldă 'n rouă,
Simt, că lângă tine 'ncepe
Pentru mine-o viață nouă.

Mai 1907.

Dinu Ramură.

Dintr'o călătorie.

Pe Marea-Neagră. — Bosforul. — La Constantinopol. — Furtuna (la întoarcere).

De

S. Secula.

I.

»Pontus Euxinus«.

Peste un cîas e miezul nopții. Ne imbarcăm în mîndrul vapor »Regele Carol«.

Vaporul dă un chiot de plecare, prelung și răgușit, apoi, desprins de malurile scumpei României și ale mîndrei Constanțe, pornește, brăzdând valurile etern vuitoare, supărate parcă, de îndrăzneala omenească, de a-și croi drum peste trupul lor pururea mișcător.

Străbătem drumul de apă prin întunecimea nopții, la a stelelor slabe licăriri luminoase, îndrumându-ne după iscusita arătare a busolei, spre... vestitul Stambul.

Dar nu mergem cum altedăți, în grele vremuri, mergeau din țările creștine, ceice duceau »peșcheș« sînge din sîngele lor, pentru ienicerie ori haremuri, — ci pentru a duce vestea înfrățirii Românilor de pretutindeni, pentru a vedea locurile de martiriu ale atîtor figuri strălucite, dintre strămoși, ca neamul lui Constantin Brancoveanu, ca frumosul Petru Cercel..., — pentru a vedea întruparea frumoaselor podoabe ale firii în însoțire cu decrepitudinile firii și întocmirilor omenești.

Dar până a ajunge la țintă, — în calea pe valuri, clipitul somnoros al țintelor de lumină din bolta cerească și vîntulețul desfăcut din mișcarea de valuri, prin adiarea lui, îmi provoacă pornirea, de a căută odihna, odihna cerută de trupul obosit, nopții.

În încăperile vaporului, adâncite sub nivelul apei, pe un pat de sîrmă îmi aștern căpătâi și mă aștern la culcare.

Deși pleoapele obosite îmi cad peste luminile ochilor, mă cuprinde un cutremur deșteptător din piroteală, la legănatul când în lung, când în lat, când adâncitor, când săltător al »Regelui Carol«; dar totuși... o moleșială plăcută mă cuprinde, — pe urma oboselii de peste zi.

Și somnul, decât legănatul mării, mai tare este!...

*

Sunt cinci ore din zori.

Privesc, de pe bord, nesfârșitul de valuri.

Soarele se ridică încet-încet, la orizont, voalat de o diafană pînză de ceață. Din ce în ce mai intensiv în lumina ce împrăstie el se desface din două emisfere, ale răsării și reflectării în apă, alăturate una alteia în zare; iar roșata îi pălește, pentru a pluti tot mai clar, tot mai sus, rotunzit și măreț, luminos și falnic, în plinătatea sa, aruncînd fășii de lumină, ce strătaie, nemișcate, mișcătoarele valuri, venind dela astrul în plină lumină și înfocare, spre noi.

Cerul aprins în răsărit e tot mai albastru, în nemărginirea întinderei boltite.

Întinderea falnicei ape, legănată de ale vîntului adieri fără popas, o armură de solzi, oglinditori de foc și lumină pare, — reflectînd în undulările de valuri tot atîția sori. Ghirlandele de spumă albă împodobesc urecările valurilor, cari reflectă în recăderea lor coloritul cerescului senin nuanțat prin umbrele de noruleți trecători...

Legănatul de apă, cu valurile umflate împotrivitoare brazdei ce taie în drumul său »Regele Carol« răscolește vietăți din apă.

În largul depărtat fac salturi mortale, la suprafața apei, vioii delfini.

Apoi apar mai aproape, tot mai aproape, singuratici și în grupe, de câte doi, patru, șase, opt... și cadențat săltînd, ne urmăresc vaporul, acești »purcei de mare«, așteptînd și căutînd fărâme, dela masa vaporului.

Ce minune! Vaporul mic, un strop, domină uriașa și eterna forță a mării. O celulă din univers, s'a făcut stăpână peste zăgazele firii!

Sufletul ți-l cuprinde admirațiunea și uimirea, în fața eternității mișcătoare și a destoiniciei omenești — în fața sublimului și energiei.

Dar iată și pe cei frânți și istoviți!...

Bordul e plin de odihniți, cu ivirea ceasurilor de lumină a zilei, plin de odihniți, dar mai ales de istoviți de noaptea petrecută nu pe... pământ (nici în cer).

*

Palide figuri, cu ochi pierduți, tineri și bătrâni, bărbați și femei, istoviți de puteri vătîndu-se, cu mâinile duse la cap, se tăvălesc pe bord, se acoper cu mantale, în bătaia soarelui

dogoritor, în unghetele vaporului scutite de răcoritorul Notus.

Vântul adie părul desordonat al unei suave blonde, palide, plecate peste gratiile țărnamuritoare ale vaporului, sub privegherea a doi ochi aprinși de focul tinereții...

Și câte alte victime ale »vânturilor, valurilor...« !

Dar ochii mei caută farmecul crâmpieiului nemărginirii, iar în suflet mi se deșteaptă imagini și fantazii: Văd »Venera din valuri scoasă... Ș'atâtea legende și mituri...

Când unii admiră și contemplează, alții sufer pe urma simțământului că »sunt pământ« — în împărăția valurilor...

*

Întâlnind în Constanța, după 15 ani, pe un coleg și prietin, ajungem împreună pe bordul »Regelui Carol« și ne adâncim în aduceri aminte...

— Ți-aduci aminte de anii studențești, iubite?

— »Vai, când mă gândesc la anii, când visam în academii«... vorba...

— Știi, vorba ăluia: »Domnilor, aci avem un hatîșerif dela (cutare!) să-i vedem cuprinsul, foarte important«. Și cetia de ne ametiă, în așteptarea părții importante. Ce putea să fie? Un...

— Bietul bătrân, Dumnezeu să-l ierte, că se știă însufleț și la un păhar de apă, și la sala goală.

— Și mult îi erau dragi băeții.

— Tare era bun, mai ales dacă te vedeă că te interesezi de chestia națională...

— Și iată, frate, c'o să ajungem în țara hatîșerifului!

— Țara cânilor, nene!

— Da, a Grecilor, cari n'au moștenit dela strămoși decât... câinzmul (cinizmul)...

— Fost-ai, lele...

— Ca și Turcul.

— (Recitativ): »Și iată, un alt a n z m a z a r...«

— Tot așa au să rădă și de noi, oare, elevii, după ce vom îmbătrâni la catedră?

— Dacă vom ajunge a vorbi despre ochelarii lui Atila...

— Mai ales noi, hamali culturali, cari lucrăm în țara Ardealo-Ungară...

— Măi, e patria ta, și ea trebuie să devină a realilor autohtoni, întăriți în concurența vieții...

Haz, sentimentalism, povestiri, reflexiuni, revolte, resemnări, — toate, toate le biruește frumseța, farmecul mării sburdalnice, cerul senin și aerul înviorător!

Un vapor în stânga...

— Potemkin?

— La comedia e finita!

— Merge spre Odessa. Își are dărele sale și drumul de apă.

Sunt opt ore

În zarea depărtată a răsăritului, spre care ni-e ținta, se zărește uscat: Gura Bosforului.

Tot mai aproape, mai aproape se vede pământul...

O puternică stâncă se ridică, alături de drumul nostru, din mijlocul valurilor, dârză și neînfrântă, sub izbiturile eterne.

Nu aici va fi fost oare legat Prometeu?

Ori nu este în tainele stâncii locaș de ademenitoare Sibille, pentru luntrașii rătăciți?

În spre dreapta zărim un sat turcesc, clădit din lemn, întortochiat, dărăpănat, îngrămădit, parcă fără strade și... fără suflete, fără viață; doar un turn de moschee și o bisericuță grecească se sufăr alături.

Oare se vorbește acolo despre... iubirea deaproapelui?...

Ruine de veche cetate stau incremenite în malul european. Un far doar' mai veghiază la căpătâiul pustiului.

Să comparăm prezentul, cu trecutul oare?

Nu vom zăbovi!

Trecem înainte, — în urmă ne rămân și gândurile...

Ne apropiem de Bosfor.

Trecem pe marea împetrițată de bărci, vapoare și luntri, mânate cu vâsle, aburi ori cu pânze. Se resfiră vasele mărunțele pe mișcătoarele ape, culcându-se câte una, ba pe o lature, ba pe alta — de te uimește siguranța cârmuirii, prezența de spirit și revenirea la atitudinea dominantă asupra valurilor, ce își cuceresc, în lupta cu ele, vâslașii Turci! — după ce au fost prinse de valul puternic ridicat de »Regele Carol«, care parcă vrea să răstoarne în abiz pe cei mărginiți la viața de un cot, dar cari au subjugat nesecata fluctuare a veșnicului sbucium de valuri.

Sunt orele 10¹/₂.

Întrăm în curentul bosforic.

II.

Bosforul.

În sus e senin și lin; jos se sbuciumă albastrul mișcător, legănând trecătoare vase, pe eternele valuri.

La dreapta sunt dealuri, împodobite cu ghirlande de viu-verde și presărate caleidoscopice cu minunate clădiri; iar printre fermecătoarele clinuri și înălțări de dumbrăvioare se pitesc, sfioase, palate pitorești, — ca din povești...

În stânga încremenit într'o verzuie spoială, nesimțitor e malul aziatic; nesimțitor la isbiturile deșteptătoare ale cântecelor valurilor... Dar în grabă se ivesc, se desfac și se revarsă podoabe din bogăția firii, întreșute cu popasuri de tignă și așezăminte minunate, ridicate de mâni omenști.

Două continente se despart, două mări se leagă aici... și lung e drumul de tânguiri și patimi, ce-și șoptesc valurile, dela Bizanț la Constantinopol, la Stambul și peste — Scutari...!

... În drumul nostru de apă suntem în mijlocul unei feerice priveliști, ce se deschide în fața ochilor noștri, printr'o iluzie de sugestione, datorită distanțelor; dar totuși... privirea ni-e răpită și sufletul se resfață într'o estatică admirațiune a solemnelor frumseți reale ale Bosforului.

Dintre canaluri, alee și parcuri, dintre palate și splendide clădiri, iată, pe rând cum se desfac toate, singuraticile frumseți, ca să »defileze« în fața noastră

Paznici de oțel, ce se vor fi cumpărat după Plevna! — veghiază la intrarea în Bosfor, îndreptându-și gurile, din două maluri, spre cei ce ar veni, îndrăzneți, în Bosfor, cu gând de a străbate la largul mediteraneu din strâmtul Euxin...

Iată controlul sanitar, cavae, că ne oprește în drum vaporul. — Apoi se apropie de noi, cu steagul românesc fălăind, barca »poștei române« din Stambul!

O priveliște măreață se desvălește în raza privirii noastre. Trecem cu »Regele Carol« prin inima Bosforului, admirând când palatele sumptuoase, când grădinile, ca din povești arabe, când ruinele unor timpuri trecute de mult, de mult...

Bosforul despărțitor al capitalei europeo-aziatice a sultanilor se lărgește și se strâmtează în vuetul ca de bătaie al neastâmpăratelor sale valuri albastre, scâldând malurile împodobite cu privești mărețe, ce-ți înfățișează și amintesc și o lume sbuciumată... și o lume pierdută...

Dar iată că 'n rând urmează, în calea ochilor noștri, falnicele podoabe ale vestitei cetăți.

Buiuc-Dere (valea largă) e o parte a orașului, presărată cu grădini minunate, cu vile drăgălașe de vară, aruncate, par'că pe coasta de deal împodobită cu frunziș. Într'o poetică disordine se răsfață, în colori și forme variate, căscioare întemeiate pe clinuri de dealuri, ce se sfârșesc într'un frumos bulevard, pe malul Bosforului.

Terape este locul așezărilor marilor puteri garante. Aci se resfață sub cerul senin și în alintările vuetului de valuri, mărețele palate ale ambasadelor Austriei, Anglici, și alte pompoase clădiri.

În colosul de clădiri minunate, pitorești, ce se resfață în bătaia soarelui sub ochii noștri, se înalță mărețe, strălucitoare, sutele de moschee cu minareturi și minunate cupole, reflectând sclipiri ca de argint. Iar sveltele turnuri aminte mi-aduc de... catedrala din Sibiu.

În Azia, din loc în loc vezi case 'nalte, cu etaje, clădite primitiv, din lemn. Dar ș'aci apar grupe de palate, în aureola unor grădini și copaci minunați, vii în verdele lor sănătos, spirit de adierile suflului mării...

Ienichioi (satul nou) din partea Europei, se ridică tot mai aproape, cu frumoase palate și strade — venețiene.

Ne apropiem, cu »Regele Carol«, de Cetatea veche, din timpul »romeicului« împărat, Constantin Paleologul.

Sunt triste ruine... mărire apusă... nu sub isbiturile forței cuceritoare, ci pe urma decrepității bizantine.

În stânga e palatul, în care un an a trăit, după detronarea sa, iubitorul țaranului român, Alexandru Ioan Cuza, atât de marele român, părtaș de o atât de tristă soartă...!

N'avem răgaz de a ne fixa îndeajuns privirile asupra mărețelor priveliști ale marelui oraș.

Pe rând ne trec prin fața ochilor: Moschea Tofane, unde la zile mari Sultanul își face rugăciunile; »Dolna Bace«, cu un minunat palat al lui Abdul-Aziz; palatul Ceragan, locul de închisoare a fratelui actualului Sultan, care a crezut că este sosită vremea unei »Turcii june«, care să întrupeze ideile moderne în locul așezământului putred al împărăției...

Ocupând un teritor imens, într'o izolare, în mijlocul unui potop de vile și palate presărate printre grădini orientale și încunjurat de posturi

militare înarmate până în dinți, suflet pustiu, tânguște în palatul imperial, în... »sublimitatea« sa, — Sultanul.

Pera de-alături e o Vienă a Orientului . . . fără vienezii.

Priveliștea ce se desface ochilor noștri, cu colinele cu parcuri, clădirile minunate, palatele mărețe și »bisericele« impunătoare, nu se mai sfârșesc. E un șir de frumuseți fermecătoare, peste cari se pierde ochiul, iar sufletul se leagă în reverie . . .

Iată, iarăși ruine, chizeșuitoare despre trecut!

— Urmele forturilor minunate, genoveze.

În veacul al XIII-lea intraseră Genovezii — ca un cui al lui Pepelea — harnici negustori,

în inima Bizanțului, moștenit prin contrabandă dela împărăția Romei de pseudo-grecii intriganți și imbecili. Și-și făcuseră tărie, cetate, Genovezii, în inima putredei împărății.

Dar . . . toate le-a trecut prin sabie și foc de tunuri, Mohamed al II-lea!

Iar astăzi? . . .

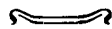
»Cu adevărat deșertăciuni sunt toate...«

Galata urmează, centrul comercial turco-grecesc, amăgitoare, privită din depărtare . . .

Din largul priveliștii mărețe, iată-ne de-odată, printre sute de vase ajunși în mărginirea — portului.

Altă lume!

Sunt 11¹/₂ ore, înainte de amezăzi.

Caprele popii.*)

— »Ei, argate!« zice popa,

În cerdac eșind, la scară,

Cu un caș rotund în mână

Și c'o pâne subsuoară:

»Mergi de-mi ad' un car de lemne.

»Din pădure vii doar mâne.

»Drept merinde pentru cale,

»Na! . . . îți dau un caș și-o pâne«.

»Dar când vii, întregi, acasă,

»Ai să mi le-aduci . . . ții minte? . . .

»Ne 'ncepute, pe-amândouă! . . .«

— »Da, am înțeles părinte.«

Și scoțând Păcală boii

Dela iesle, i-a 'njugat;

Apoi: hăis, plăvani! . . . cu carul

Spre pădure-a apucat.

Iar a doua zi l'amează,

Când sosit cu lemne-acasă:

— »Na, stăpâne, cașul, pânea . . .

»Iată-le, întregi, pe masă«.

Popa ia merindea 'n mână.

— »Da! de 'ntregi, întregi sânt ele:

»Dar de ce-s așa ușoare? . . .«

— »Fi'ncă . . . n'au miez, părințele.«

— »Cum n'au miez? . . .« — »Păi, jos, în coaje,

»Nu vezi câte-un dop tăiat? . . .

»P'acolea scosei tot miezul«.

— »Vai! . . . așa m'ai ascultat?

— »Blăstămatele! . . .« — »De! . . . altfel,

»Se putea, stăpâne dragă,

»Să mă satur din merinde

»Și să ți-o aduc și 'ntregă? . . .

»Ce? te-ai supărat pe mine? . . .«

Popa, mai domol: — »Ei, aș! . . .

»Să mă supăr, eu, se poate?

»Pentr'o pâne, pentr'un caș? . . .«

»Am glumit cu tine doară . . .«

Dar în gându-i: — »Las'!« zicea,

»Că ți-o fac eu ție mâne,

»Dacă mi-ai făcut așa!«

Și în ziua următoare

Mi l-a pus la treerat,

Iar mâncare, toată ziua

Nici să guste nu i-a dat.

Seara după cină, popa,

Pe la șură se abate:

— »Ei, să-ți văd acum isprava,

»Ai făcut ceva, argate? . . .«

*) Din »Isprăvurile lui Păcală«, ediția II, prelucrată din nou, ce a apărut de curând.

— »Cum nu?... Ui-te, părințele,
 »Cât am treerat: Un vraf,
 »Numai grâu ales ca 'n palmă,
 »N'are firicel de praf«.

— »Da, nimic de zis, băiete.
 »Ai muncit... Dar la mâncare,
 »Preoteasa, să te cheme
 »A uitat azi, mi se pare...
 »Nu-i așa?...« — »Ba zău așa e«.
 — »Și... ce?... nu ești supărat?...«
 — »Pentruce să fiu, stăpâne?
 »Parc'am stat eu nemâncat!..
 »Se putea să rabd de foame,
 »Cu atâta grâu pe mână?...
 »Grâul ăsta mi-ar ajunge...
 »Nu o zi: o săptămână!«

— »Nu 'nțeleg nimic, argate!«
 Zise popa cu mirare.
 »Ce-mi vorbești de grâu tu mie,
 »Când e vorba de mâncare?...«

— »Păi... am priceput eu doară —
 »Când trecuse meazăzi —
 »Că la masă, părințele,
 »Ați uitat a mă chema.
 »Pentru-atâta lucru însă
 »Vorbă ne mai vrând să fac:
 »Ce-mi trăsni prin gând?... Umplut-am,
 »Repede, cu grâu, un sac.
 »Seara altul iar... și haide
 »Peste gard la o vecină...
 »Dânsa, inimă miloasă,
 »Îmi dădă și prânz și cină«.

— »Vai, băiete!.. va să zică...
 »Îmi mâncași doi saci de grâu!..«
 — »Ce?... te-ai supărat, părinte?...«
 Popa-și puse guri frâu.

Și-a ascuns pe loc mânia.
 — »Nu, bre!.. nu m'am supărat.
 »Dar... să fii cerut, creștine,
 »Că-ți dădeam noi de mâncat!«

Când ajunse 'n casă însă,
 Tremurâ. — »Of!.. nu mai pot!..«
 — »Ce-i?...« mi-l întrebă soția-i.
 »Ce-ai pățit?...« El spuse tot.

Iar la urmă: — »Nu!.. cu ăsta,
 »Nu e de trăit... și pace!..
 »Am înscris p'un an cu dânsul!..
 »Altfel... vânt, acum, i-aș face!..«

Preoteasa... foc și dânsa:
 — »Vai!.. o zi să nu mai stee!
 »Mâne, chiar, să-i faci de ducă!..«
 — »Da! să-i fac!.. Dar cum? femce?...«

— »Știi ce zic eu?... Dă-i vr'o treabă,
 »Ce puterile-i întrece;
 »Și văzând că nu e harnic
 »Să ți-o facă... o să plece«.

— »Bine zici!« Și iese popa,
 »Merge iar spre sură 'ndată.
 »Ce să-i dau?... A!.. stai!.. Găsit-am!
 »O trebșoară... minunată!«

— »Vino 'ncoace, măi argate!«
 (Și 'n grădina largă-l scoase),
 »Uite, vezi ce stuf al naibii?
 »Ce mocirlă păcătoasă?...
 »Când voiesc să trec, piciorul
 »Mi s'afund' aici în glod.
 »Știi ce?... peste mârceu-acesta
 »Tu să-mi faci, băiete-un pod.
 »Să-l începi acuma 'ndată
 »De cu seară, eu voiesc;
 »Iar când s'o crăpă de ziuă,
 »Mâine, gata să-l gădesc«.

»Și-apoi, știi cum vroiu să fie
 »Podul?... Nu ca ori și care!..
 »Tot o călcătură moale,
 »Mă 'nțelegi?... și una tare!«

— »Bine. Înțeleg, părinte«.
 — »Ei, atunci... pe lucru dară!«
 Și-acolo lăsându-l, popa,
 A intrat în casă iară.

Povestî și preotesei:
 — »Ui-te ce i-am poruncit!..«
 Veseli amândoi pe urmă
 S'au culcat și-au adormit.

Iar Păcală? în grădină
 Stă subt bolta cea 'nstelată;
 Mai se preumblă, pe gânduri,
 Cu privirea 'n jos plecată.

Smârcul împrejur, cu pasul,
Și din ochi îl măsură...
Cum? din ce să facă podul?
Înzadar el se 'ntrebă...

Păn' odată, din grădină
Când se 'ntoarce iar la șură:
Dă cu ochii de-ale popii
Capre multe 'n bătătură.

»Iaca, mă!...« își zice-atuncea.
»Am găsit ce-mi trebuia!...
»Eu, să fiu un om cu stare,
»Capre 'n curte-mi n'aș ținea.

»Nu fac decât rău la casă;
»Tot ce-i verde, strică, rod...
»Ah!... și multe are popa!...
»Ia să fac din ele pod.«

»Tocmai bune-s pentru asta...«
Apoi, haide!... e'un topor,
Caprelor le taie capul
Și picior după picior.

Și târându-le 'n grădină
Lângă verdele stufig,
Peste mlaștină le-așează
Înșirate, curmeziș, —

Trup la trup, cu burta una,
Alta cu spinarea 'n sus,
Ca să iasă podu 'ntocmai
Cum părintele i-a spus:

Tot o călcătură moale,
Una tare... Iar apoi,
Capete, picioare,... toate:
Fuga 'ngroapă-le 'n gunoiu!

Ș'unde vede printre capre
Câte-un gol, l'astupă 'ndată
Cu pământ, să fie podul
Neted, ca dintr'o bucată.

Iar pe margini, pe de-asupra,
Iarbă multă, flori așează:
Cum, din ce-i făcut anume
Podu 'n jos, să nu se vază.

Și când totul este gata,
Stă, se uită fericit:
— „Ah, când o vedeă stăpânul,
„Cât o fi de mulțumit!“

Pleac' apoi din nou spre șură,
La culcare, fluerând. —
...
Popa, vine, până 'n ziuă.
— „Gata-i podul?“ Hei!...de când?..

„Mai trăsei și-un somn de-atuncea!“
— „Zău, argate?... nu glumești?“
— „Zău, stăpâne! este gata!...“
„Hai să-l vezi, dacă poțtești.“

Popii nu-i venea a crede.
— „Preoteaso, hăi!... ia vină!..“
„Ieși și tu!...“ Și se 'ndreptară
Toți îndată spre grădină.

Când la 'mlaștină ajuns-au:
— He, ba uite-l isprăvit!...
„Însă... l-ai făcut, băiete,
„Tocmai cum ți-am poruncit?..“

„Ia să încerc!“ „Să 'ncerci, părinte“.
Și punând piciorul sus,
Hai, pe pod de-alungul, popa,
Până la sfârșit s'a dus.

Iar la capăt stete-o clipă,
Se uită 'ndărăt mirat...
— „Ei, îți place părintele?“
— „Da, argate!.. minunat!...“

»Chiar așa-i, cum îți zisesem:
„Tot o călcătură tare,
„Una moale... Cum știut-ai
„Să mi-l faci întocmai oare?

— „Asta-i treaba mea, stăpâne“...
Dar viind napoi spre șură,
Popa: — „Vai! băiete!.. unde-s
„Caprele din bătătură?..“

— „Caprele, cinstit părinte?..
„Las' că sunt la loc bun, toate,
„În grădină, ... n'avea grije!“
— „În grădină?.. Cum se poate?..“

„Nu venim noi din grădină?
„Și nici una n'am văzut!..
— „Ei!.. dar peste pod de-alungul,
„Părintele, n'ai trecut?..“

— „Ce-mi vorbești de pod tu mie,
„Când de capre eu îți spuiau?..“
— „Apoi... podul, astă-noapte,
„Cum? din ce crezi că-l făcui?..“

— ,Vai de mine și de mine!..
 ,Auzitu-l-ați, nărodul?!
 ,Măi!.. doar nu ți-a dat prin minte
 ,Ca să-mi faci din capre podul?!..*

— ,Tocmai!.. ai găcit, stăpâne!
 — ,Haide! nu-mi vorbi în șagă!..
 ,Cată-mi turma!..* — ,Zău, părinte!
 ,Am băgat-o 'n pod, întreagă.

»Toate caprele-s acolo:
 ,Unele cu burta 'n sus,
 ,Ca să deie călcătura
 ,Moale, dupăcum ai spus.

,Altele sunt — dimpotrivă! —
 ,Cu spinarea 'n sus culcate,
 ,Ca să deie călcătura
 ,Tare*. — ,Ești nebun argate?..

,Mi-ai mâncat o 'ntreag' avere!..
 ,Tii! vrei să mă lași sărac?..*
 — ,Apoi, de! stăpâne: podul.
 ,Altfel, cum eră să-l fac?..

,Ce? te-ai supărat pe mine?..*
 — ,Ei!.. pe dracu!.. supărat!..
 ,Nu... dar... de atâtea capre...
 ,De!.. mi-e milă!.. nu-i păcat?..*

Popii îi veniă să țipe,
 De năcaz... Dar s'a ținut.
 Ajungând în casă însă!
 — ,Ei, nevastă!.. l-ai văzut?

,L-ai văzut, afurisitul,
 ,Ce-mi făcū azi iar?.. Îți place?..
 ,Și eu să mă uit la dânsul,
 ,Și nimic să nu-i pot face!..

,Of!.. când mă gândesc la capre...
 ,Năbădăi m'apucă par'că!..*
 — ,Dar pe mine!..* ea răspunse.
 ,Dă-i și bani chiar!.. mai încearcă!..

,Pe un an, simbria, ... dă-i-o!..
 ,Numai ducă-se, dușmanul!..
 ,Că de n'o plecă, ne scoate
 ,Și din casă păn' la anul!*

*

Alba 'n sat de mult întrase.
 Soarele, al zilei craiu,
 În deplina sa mărire
 Strălucia p'un vârf de plaiu.

Slugă vrednică, Păcală,
 Migăliă prin bătătură;
 Își cătă de lucru singur,
 Mai la lemne, mai prin șură.

Popa, vine iar: — ,Argate, --
 ,Treburi n'am de-acuma... Hai,
 ,Pleacă... ce să faci pe-acilea?..
 ,Frunză la berbeci să-mi tai?..*

,Ține, na!.. îți dau simbria,
 ,Pe-anu 'ntreg... Te mulțumești?..*
 Iar Păcală: — ,Aș! părinte!
 ,Cum pe anu 'ntreg?.. glumești?..

,Te-am slujit abia trei zile!..
 ,Nu!.. oricât sunt de sărac,
 ,Plată de pomană nu vroiu!..
 ,Mie bani munciți îmi plac*.

— ,Măi argate!.. ține banii!..
 ,Eu ți-i dau!.. ce-ți pasă ție?..*
 — ,Geaba stăruiești, părinte!
 ,Vorbă multă, sărăcie!..*

,Păn' n'oiu auzi prin frunze
 ,Cu urechea glas de cuc,
 ,După-cum ne-a fost tocmeala:
 ,Păn' atuncia... nu mă duc!..*

*

Preoteasa își scosese
 Și ea capul pe fereastră.
 — ,Ei!* întrând, îi zise popa,
 ,Auzitu-l-ai, nevastă?..

,L'îmbiaiu și cu parale,
 ,Să-i plătesc vrui, boerește...
 ,Tot de geaba!.. Prost e oare?
 ,Sau vr'o doagă îi lipsește?..

,A!.. dar d'azi... ferit-a sfântul!..
 ,Cât o fi să stea la noi.
 ,Nu-l mai țin pe lângă casă:
 ,Îl trimit... pe câmp, la oi!*

P. Dulfu.

Dări de seamă și notițe bibliografice.

P. Vergilius Maro: Georgice — tradusă de Gh. Coșbuc. (Biblioteca pentru toți nrul 242. Bani: 30). După Aeneida, Georgicele sunt al doilea volum din clasicii pe cari dl Coșbuc a făgăduit că-i va traduce. Este și acesta din Vergil, autorul latin cel mai îndrăgit de poetul nostru, pe cât se pare, și ale cărui scrieri le avem aproape toate în românește. Nu voi face catalogul acestor traduceri, dar cred că nu va fi nefolositor să amintesc, în câteva cuvinte, îmbelșugata activitate a dlui Coșbuc pe terenul acesta, mai ales că sunt anume lucruri foarte frumoase, cari s'au uitat ori n'au fost remarcate. Bineînțeles, nu traduceri din vrăjita literatură sanscrită, nu cele din Carmen Sylva, din Martin Opitz, din Romănul de naștere O. C. Waldau sau din alți autori germani ori francezi (Coppée), nu din Byron al Englezilor, ci numai pe cele din clasicii latini.

Cea mai veche traducere a sa este, pe cât am putut afla din Trinummus al lui T. M. Plautus, în versuri rimate. E numai scena a doua din actul al IV-lea, însoțită de o lungă notă, în care se dă cuprinsul piesei (Tribuna, 1886, p. 864). În 1890 apar vioaiele cântece din C. V. Catullus, cari nu sunt ajunse de traducătorii de astăzi:

Tu juri că 'n lume singur eu
Voiu fi iubit de tine,
Și de-ar veni chiar D-zeu
Cerșind iubirea ta, mereu
Mă vei iubi numai pe mine.

Tu juri! Dar orice jurământ
Al fetelor fecioare,
De-ar fi el orișicât de sfânt,
Eu pot să-l scriu cu mâna 'n vânt,
El sta... ca apa curgătoare.

Aceste cântece, vr'o șasesprezece, s'au publicat în »Amicul Familiei« (an. al XIV-lea, între pp. 28—87). După câțiva ani tipărește în »Familia« (an. al XXXIII-lea, pp. 205—351) pe Parmeno, comedia în cinci acte a lui P. Terentius Africanus. Versurile rimate au calitățile recunoscute ale dlui Coșbuc. Am amintit Aeneida, premiata de Academia română, și mulți cunosc faimoasa Elogă din »Antologia« dlui I. Maniu:

Titire, tu sub frunzișul boltuit al unui fag
Stai cu fluierul tău dornic și cânti donele cu drag,
Iar noi, scoși din țara noastră, rătăcim...

Acum avem și Georgicele,¹⁾ în exametrii. Cuprinsul acestora îl formează povește economice privitoare la agricultura, pomicultura, creșterea vitelor și îngrijirea albinelor — *libri quattuor* —:

Cele ce-ți fac secerișul bogat, subt care din zodii
Câmpul să-l ari, și când e mai bine să-l împreuni, Mecenaz,

Vița cu ulmii, ce grijă cireada și turma ce grijă
Cere, și ce pricepute măsuri cumpătatele-albine, — Iată
ce 'ncep eu să cânt.

Urmează invocarea zeilor și zețelor cari sunt »paznicii câmpiei«, în frunte cu frații Febus și Diana,

... Voi, strălucite — ale lumii
Facle, cari anul pe cer rotindu-l prin stele-l întoarceți
și sfârșind cu August, despre care »noi nu știm în
care sfântă întrunire o să între ca zeu«. La celelalte
cărți ocrotitorii sunt Bachus și Pales.

Învățăturile se 'ncep dela arăturile de primăvară, dela alegerea locului prielnic anumitor plante, se urmează cu îngrășarea solului prin arderea miriștei, cu nevoia cunoștințelor astronomice pentru agricultori, cu uneltele plugarului ș. cl. În cărțile următoare, după cuprins, e vorba de grija ce o cer pomii, de vitele de prăsilă, de locul stupinii, roire și alte cunoștințe ale contemporanilor lui Vergil.

Indrumările acestea însă nu sunt sarbede și fără atracție. Ele sunt îmbrăcate într'o poezie senină, caldă. Fiecare lucru are suflet care interesează, fie o credință legată de el, fie originea lui, fie vr'o întâmplare. În ele găsim în cel mai înalt grad acel »Utile cum dulce«, de care ne aducem aminte cu toții. Iată, de pildă, cum se atrage luarea aminte a crescătorilor de vite asupra strechei:

Mișună 'n văi la Silar și 'n preajma frumoșilor codri
Cei de pe verdele-Alburn, o streche, și-Asilus îi zice
Graul roman, o vorbă ce-o 'ntore în oistron Elinii, —
Numai venin, cu glas fioros, de care 'ngrozite
Turmele toate s'acund în păduri; sfâșiată de muget
Urlă și zarea 'mprejur și codri și secul Tanagru.
Groaznică în furia ei, în monstrul acesta găsise
luno mijlocul câtat de-a pierde inahica vacă.
Deci și de ea, căci sboară 'ntr'amează cu mult mai cumplită
Ai să păzești purtătoarele vaci, și paște-ți cireada
Noaptea, când stelele ies, și 'n zori, pe renașterea zilei.

Bărbații de știință spun că Georgicele lui Vergil au nu numai meritul de a ne fi păstrat și cristalizat cunoștințele cele mai sigure ale vremii Cesarilor glorioși, dar au o largă parte de învățături bune și pentru zilele noastre. Credem. Dar opera aceasta, cu tot caracterul ei didactic, n'a trăit și nu va trăi în sufletul celor mai mulți cetitori pentru valoarea ei științifică, ci pentru valoarea ei literară, precum Psalmii n'au cucerit și nu vor cuceri nemurirea prin învățăturile dogmatice cari le cuprind, ci prin poezia lor adâncă, variată.

Vergil însuși uită câteodată de menirea și practica lucrării, și atunci scrie părți curate, cum sunt acele câteva zeci de versuri dela sfârșitul cărții întâi, în cari se istorisesc semnele și minunile din natură când a fost omorât Caesar, și apoi se înalță o rugăciune pentru August. Asemenea acestuia sunt și alte episoade, cum este acela al lui Aristeu, păstorul nefericit care a legat în lanțuri pe Proteu și l-a silit să-i spună: pentruce l-a ajuns urgia zeilor și cum i-ar putea mulcomi.

¹⁾ Când a ieșit cartea dlui Coșbuc, în ziarul »Epoca« (1906, nr. 285, 291—3) a publicat și dl A. Naum, din Iași, cartea I din Georgice. Versurile rimate, de 15—16 silabe, sunt îngrijite, dar fără avânt și neîncăpătoare. Aceeași judecată și despre traducerea domnului M. Străjanu.

Traducerea dlui Coșbuc e, cum s'a putut vedeà până acum, vrednică de numele care o iscălește și vrednică de original. Mai bine se va vedeà aceasta din următorul citat :

Sirius, plinul de foc, ardeà dogorind pe 'nsetații
Inzi, și pe cerul de-amiazi — o flacăra 'n mijlocul bolții —
Soarele-ardeà, și câmpul pierde, iar râuri secate
Până 'n nămolul din fund, fierbeau pe subt arsele maluri,
Când din adâncuri eșit-a Proteu, năzuind spre știuta
Peșteră. Umedul neam al marilor mări împrejurii
Până departe 'mproscă din blani scuturata-le rouă.
Foce pe maluri s'astern ici-colo grămadă să doarmă.
Insuși Proteu, cum face păstorul de turme pe dealuri,
Seara, când surul amurg la staula mână viței
Turmei, și-al mieilor glas ațiță pe lupi, auzindu-l,
Astfel pe-o stâncă la mijloc șezând, își numără turma...

Cred că se vede ce pierdere ar îndurà literatura noastră, când dl Coșbuc nu ne-ar da și alte opere, mai întinse, din clasicii veșnici cari cer puteri cum au fost ale lor.

I. Duma.

Șt. O. Iosif, Dragoste cu toane, pastorală într'un act și în versuri de Goethe. Brașov 1907. 1 broș. 4° mic 47 pp.

G. Stoica, O ședință comunală, comedie în două acte, Brașov 1907. 1 broș. 4° mic 80 pp. Ambele editate de societatea pentru crearea unui fond de teatru român alcătuind nr.ii 11 și 12 din Biblioteca teatrală.

În zilele trecute am primit fel și fel de piese teatrale dela Librăria Ciurcu d'n Brașov. Formatul și mica deosebire în titlu («Biblioteca teatrală» și «Din biblioteca teatrală») vor face pe mulți să creadă că e una și aceeași bibliotecă, cea editată de «Societatea pentru crearea unui fond de teatru român», mai ales că pe ultima pagină a copertei, broșurile Societății figurează sub titlul de «Din Biblioteca teatrală». Stăruiam asupra acestor mici mistificări de formă, fiindcă am dori ca Societatea să țină mai mult la prestigiul publicațiilor ei, cari sperăm că măcar în viitor vor merita și o deosebire de fond față de puzderia pieselor tipărite de librăria Ciurcu. Cel puțin cele două piese din fruntea acestor șire ne fac să credem ca, în sfârșit, Societatea a apucat pe o cale bună. Amândouă piesele merită să vorbim de ele.

»Dragoste cu toane« a fost terminată de Goethe la vârsta de 19 ani, după ce trecuse prin foarte multe modificări. El însuși ne spune că s'a născut din dragostea lui cu Kätchen, frumoasa fată a crășmarului Schönkopf din Lipsca. Pe atunci când scria unui prietin :

»Sie ist ein Engel und ich bin ein Narr«.

Două părechi de îndrăgostiți: Eridon (Goethe) și Amina (Kätchen), Lamon și Eglea. Acești doi din urmă, firi cum-pănite și încrezătoare, cari știu că »fără libertate nu este bucurie, nimic nu te încântă«, trăseser fericți. Eridon și Amina, fiind mai robiți de sentimentele dragostii, iubindu-se mai adânc, nu se pot bucura de fericire, fiindcă Eridon e gelos pe Amina, i se pare că-l înșală, că prea puțin ține seama de tot ce pe el îl frământă; nu-i permite să aibă alte bucurii afară de celea pe care i le face dânsul,

asa încât dragostea ei e un jug. Eglea stăruie pe lângă Amina să nu mai sufere tirănia lui Eridon. »Fă-l ca să-ți ducă frica și ai să-l ferecești« — zice Eglea. Amina cea blândă simțindu-se prea slabă ca să se poată împotrivi, se hotărăște Eglea să cureze gelozia lui Eridon. La o întâlnire, când eră mai aprins de »trădarea afurisită« a Aminei, îl face să-i cadă în brațe, să o sărute și prin rușine, vinovăție și căință îl vindecă de boală, sfârșind cu următoarea morală:

»Geloși din lumea 'ntreagă

Cari chinuiți vre-o fată, gândiți-vă la voi
Întăiu, și-aveți curajul să osândiți apo!».

Criticii lui Goethe găseser că această bucată, numită de tânărul artist pastorală, se deosebește de pastoralele predecesorilor săi ca un om viu de o figură de porțelan. Cele patru persoane sunt bine caracterizate, doar singur Eridon e necomplet. Pe acesta nu ni-l prezintă și în momente de bunătate și dragoste, prin cari să justifice statornicia în iubire și supunerea Aminei. Explicația e că Goethe în acelaș timp a fost și poet și model. (Cf. Bielschowsky, Goethe.)

Traducerea dlui Șt. O. Iosif e potrivită. Sunt unele neologisme și construcții nenimerite. Amina zice într'un loc: »Vai inimă săraca, tu m'ârâi!?« O inimă, care mârâie!!

Piesa, cu toată simplitatea ei, nu credem că va cuceri gustul diletanților noștri.

»O ședință comunală« a dlui G. Stoica, va fi mai gustată de publicul nostru, fiindcă zugrăvește un colțisor real din mizeriile vieții noastre dela sate, învălitate în poleiul glumei.

Consiliul comunal din Prostenii de jos desbate într'o ședință petiția ovreilor Isidor și Șloim Rosenberg, cari voiau să cumpere dela comună un loc pentru o fabrică de funii. În ședință, vânzarea fiind »pentru unii muma pentru alții ciumą«, petiția ovreilor a fost pusă la »dacta«, adică nu li s'a vândut locul. Aici se sfârșește actul prim, cel mai reușit, nu însă și desbaterea pentru vânzarea locului, care se continuă la crășmă, în alt ton și cu alt rezultat. Isidor Rosenberg cumpără pe ceice erau împotriva vânzării și astfel reușește să convingă pe domni reprezentanți că fac un »ghışeft« bun vânzând locul. Și-l vând, pe urmă beau aldămașul, care se sfârșește cu băta.

Piesa ași asemăna-o cu o fotografie instantanee, în care se fixează pe neașteptate gesturile unui grup, în care unele figuri reușesc, unele ies cu defecte, iar altele sunt sau șterse sau caricaturizate. Cele mai reușite figuri din piesă sunt: primarul, ovreiu, N. Țapușă și Săteanu; notarul e defectuos, iar Marius Zarvă fals, tip care nu există.

Dacă piesa se concentrează în jurul ideii pe care vrea s'o indice: pierrea noastră prin slăbiciunile proprii, și dacă gluma luă caracterul satirei, autorul reușă să ne dea o bucată și mai bună, fiindcă dovedește a fi un bun cunoscător al graiului poporal și al țăranilor.

În unele părți țesătura piesei arată neîndemânarea autorului în ale teatrului. Sunt scene în care învălmășala glasurilor e babilonică, iar în altele persoanele prea se mișcă liber pe scenă.

Amândouă piesele sunt un început bun. Dorim Societății teatrale bucăți și mai bune!

*

Eugen Lovinescu, Nuvele, Edit. Libr. Socecu, București, 1907. 1 vol. în 8° de 134 pp.

Autorul acestor nuvele e cunoscut cetitorilor acestei reviste după cele două volume de critică, »Pași pe nisip«, de cari ne-am ocupat într'o dare de seamă apărută în Nrii 19—20 din 1906. Nuvelele sunt tot un fel de dibuire pe nisipurile literaturii. Dacă autorul va reuși vre-odată să calce pe pământ solid, prin cercetările ce le va face asupra literaturii, nuvelele aceste din tinerețā vor avea importanța la care desigur nu s'a gândit când le-a dat la tipar. Ele vor fi icoana unui suflet care tâlcește sufletele și viața omenească în operele de artă. Impresiile subiective ale criticilor cari trebuie să se obiectiveze în analiza operilor de artă sunt tot atât de interesante ca și mărturisirile critice ale artiștilor. Și unele și altele tradează câte un secret.

Deocamdatā notele de călătorie ale dlui Lovinescu, îmbrăcate în forma »exotică« de nuvele, interesează numai pe cei cari vreau să cunoască sensualismul d-sale. Cele câteva fapte de interes și unele pagini de descrieri reușite nu îndreptățesc apariția volumului în formă de nuvele.

*

Oscar Wilde, Salomea, dramă într'un act, traducere de Z. Bârsan. »Biblioteca pentru toți«, Nr. 261. Editura Librăriei L. Alcalay, București, 1907, I vol. 8° mic, 78 pag.

În primăvara anului 1895 modernul »arbiter elegantiarum«, Oscar Wilde, a fost osândit de curtea cu jurați din Londra la muncă sălnică pe doi ani. Săvârșise fapte imorale, de care se scandaliză toată lumea. Piesele lui fură oprite în Londra, iar cărțile lui arse în piețele publice. Un cetățean revoltat dădu expresie indignării și aversiunii generale, scuipându-l în față. »Craiul vieții« îmbuibat de odnoioară, răsfățatul saloanelor aristocratice, care nu știu cum să-și bată mai drastic joc de morală, — în temniță cetea biblia cu cea mai cucernică credință. Suferința i-a adus aminte că e om, l-a învățat că talentul nu da nimăni dreptul de a călca în picioare legi izvorite din firea normală a oamenilor. El care pretindea că natura are să se supună artei, încrezându-se în strălucirea talentului său, s'a lăsat rob de patimile perverse cu cari l-a înzestrat natura. Dar pocăirea a venit prea târziu. Din temniță a eșit numai umbra artistului Oscar Wilde. În iarna anului 1900 câțiva prietini au petrecut la groapa dela marginea Parisului pe celce și-a bătut joc de viață și de sine însuși.

În vremea din urmă lumea a început să-i sărbătorească creațiunile. Germania și-a făcut un adevărat cult din proslăvirea lui. Compozitorul Richard Strauss a făcut un turneu de glorie cu opera Salomea. Zvonul acestui artist la modă a pătruns până la noi. În »Familia« se începuse traducerea dramei »Lady Windermere«, iar unul din poeții noștri impresionisti, dl Z. Bârsan, a tradus »Salomea«. Directorii unora dintre revistele noastre au început să-l aducă de exemplu, ilustrându-și vederile estetice ori înrudirea sufletească cu felul de a fi a lui Wilde.

»Salomea« a fost scrisa în franțuzește la 1893, în Paris, când autorul ei își trăia cele mai senine și mai frumoase zile. El, care trăia »viața pentru viață« și făcea »artă pentru artă«, a intrupat în această piesă imoralitatea și sensualismul bestial al curții lui Irod, care e în deobște cunoscut din biblie. Ceeace a adăugat Wilde dela dânsul textului vechiu, dragostea Salomei de Ioan Botezătorul, nu s'a întâmplat numai de dragul artei pentru artă ci e și o ilustrare a pornirilor lui. Sensualismul din întreaga piesă trădează și înclinările omenești ale artistului. Dar să presupunem că n'am cunoaște viața destrăbălată a autorului și am avea în față numai opera lui, pe care trebuie să o judecăm din punct de vedere curat estetic. E incontestabil că e una dintre cele mai bune și mai reușite opere a lui Wilde. Salomea nu și-a găsit până la el artist care să-i justifice mai bine cererea de a i se da capul lui Ioan pe o tavă de argint, ca răsplată pentru jocul celor șapte valuri, jucat în fața lui Irod. Wilde a făcut din ea un tip patologic, o bestie sensuală, care nu cunoaște piedeci pentru a-și împlini poftele. E foarte bine zugrăvit și mediul în care se petrece acțiunea. În unele locuri îmi pare însă că acțiunea e prea arbitrar condusă, iar în unele părți sensualismul prea exagerat și căutat, de ex. monologul Salomei dela sfârșit.

Dacă dl Bârsan a făcut bine că a tradus piesa aceasta cu caractere imorale și mai ales că s'a publicat într'o bibliotecă de popularizare — e o altă chestiune. Noi credem că nu a făcut bine, fiindcă maturitatea culturală a publicului nostru n'a ajuns încă la acel grad ca să i se poată da astfel de bucăți. Complexitatea vieții noastre sufletești nu e încă așa de dezvoltată ca să poată înțelege și gustă asemenea creațiuni, fără a fi indus în rătăcire. Traducerea de asemenea nu e impecabilă.

*

P. Dulfu, Isprăvile lui Păcală, ediția a II-a, prelucrată din nou, cu numeroase ilustrații. Editura »Librăriei naționale«. București 1907. 1 vol. 8° 367 pagini. Prețul: Lei 1'75.

Literatura noastră e foarte bogată în subiecte, cari ar merita o prelucrare artistică. Încercări s'au făcut. Coșbuc plănuse într'o vreme să cânte în cicluri toate momentele mai însemnate ale vieții țărănești. Din acest ciclu fac parte: Nunta Zamfirii, Moartea lui Fulger, Fata Craiului din Cetini etc. Anton Pann, Vasile Aron și Barac dela începutul secolului trecut asemenea au încercat să prelucere subiecte din popor »dela lume adunate și iarăș la lume date« — cum spune A. Pann. În aceste încercări sunt însă foarte puține reușite din punct de vedere al trăninciei artistice; aproape toate, afară de ale lui Coșbuc și câteva ale lui Șt. O. Iosif. Vom avea prilej să mai vorbim de aceste încercări, când vom face o revizuire amănunțită asupra tuturor încercărilor de acest fel și vom analiza pe cele reușite.

»Isprăvile lui Păcală« de P. Dulfu e una dintre aceste încercări:

Din acele ce-auzît-am
Pe bătrâni de mult spunându-mi
Prins-am și eu cu urechea
Una ca s'o spun la rându-mi.

Ediția a doua a *Isprăvilor* lui Păcală fără îndoială că e mult superioară celei dintâi. Versul e mai neted, mai curgător, multe din asperitățile primei ediții au dispărut, dar nu pretutindeni. Cu toate îndreptările și cu toate prelucrările, dl P. Dulfu n'a reușit însă să ne dea o operă artistică. Mai întâi forma și avântul poetic lasă foarte mult de dorit, deși în unele părți găsim strofe frumoase:

Zorile 'nroșit-au bolta,
Și Păcală tot mai sue,
Prin a codrului tăcere,
Pe-o ascunsă căraruie

Nimeni grija să-ți-o poarte,
Nici tu grija nimănu;
Noapte unde te apucă
Mâna căpătăiu să-ți pui.

Scăpătase mândrul soare...
Popa se plimba 'ncruntat
Prin cerdac, prin largul curții
Tot cu gândul la argat.

»Ce-o mai fi făcând sătuțul,
Unde-am fost copil odată?»
L-apucase dor de vatra
De atâta timp uitată.

Dulce-i viața de flăcău; —
Ca o pasăre prin crânguri
Să trăești de capul tău;

Satul tot ca și pe vremuri.
Casă mică lângă casă,
Răsăriau aibind din umbra
Pomilor cu frunză deasă.

Aceste și altele câteva sunt însă prea puține ca să facă din *Isprăvile lui Păcală* o carte de valoare artistică. Apoi acest fel de prelucrare al snoavelor populare nu ne face să

Viețuim o clipă două
Într'o lume mai senină,

fiindcă multe părți sunt brutale și de-o perversitate morală, cari nu pot plăcea. Ele sunt un capitol din psihologia poporului nostru, dovedesc talentul de a face haz și satiră al țărânului, dar nu ne încântă. Păcală e ade-vărat că în cele mai multe cazuri moralizează, dar mijloacele sunt așa de drastice și de neomnoase, încât nu se justifică. Din isprăvile lui se puteau alege numai cele cari se susțin prin un comic de situație, pe cari autorul le putea prelucra, înobilându-le și făcându-le mai de spirit. La asemenea subiecte se cere un talent invențios de umorist, care nu numai utilizează și versifică cele auzite — ci le perfecționează.

Am reproduș în numerile din urmă ale acestei reviste două capitole, cari, credem, sunt îndestulitoare, pe lângă aceste observații, ca cetitorii să-și facă o idee dreaptă despre valoarea cărții dlui P. Dulfu. O. C. T.

Bibliografie

— asupra unora dintre aceste cărți vom reveni. —

Alex. Lăpădatu, *O nouă narațiune a luptelor dintre Mocilești, 1606—1607, și Sigiliile Romanului și Câmpulungului Muntean*, extras din *Convorbiri Literare* an. XL. București 1907. 1 broș. de 13 pag.

Sofia Nădejde, *Părinți și copii*, roman. Ed. II-a. Editura »Biroului Universal» Atanasie I. Nițeanu. București 1907. 1 vol. 8°, 361 pp. Prețul: Lei 2.—.

Dr. Daniil Ionescu și Alexandru I. Daniil, *Culegere de descântece din județul Romanți*, cu o prefață de N. Iorga. vol. I. București, 1907. 1 vol. 8°, 240 pp. Prețul: Lei 1'50.

Vasile Caraivan, *La șesătoare*, povești și snoave. Editura »Minerva». București 1907. 1 vol. 8°, 266 pp. Prețul: Lei 1'50.

Ion Boteni, *Casa din Muscel*, nuvele și schițe. Câmpulung 1907. 1 vol. 8°, 132 pp. Prețul: Lei 1'50.

N. Dunăreanu, *Chimiiții*, nuvele și schițe din viața de port. Editura »Minerva». București 1907. 1 vol. 8°, 242 pp. Prețul: Lei 1'50.

V. Alexandri, *Teatru II*, *Opere complete*, vol. V. Biblioteca scriitorilor români. Editura Minerva. București 1907. 1 vol. 8°, 318 pp. Prețul: Lei 1'50.

I. Corbu, *Nouă teorie cosmogonică*, Ediția 2-a revăzută. Bistrița 1907. 1 vol. 115 pp. Prețul: Cor. 1'40.

Dr. L. Colescu, *Progresele economice ale României independente sub domnia M. S. Regelui Carol I*, 1866—1906, cu tablouri figurative și notițe explicative. București 1907. 1 vol. 4°, 110 pp. Prețul: Lei 5.—.

Dr. Vasile Găină, *Admisibilitatea căsătoriei a doua a preoților*. Editura »Viitorului». Cernăuți 1907. 1 vol. 8°, 42 pp.

N. Iorga, *Prin Bulgaria la Constantinopol*. Editura »Minerva». București 1907. 1 vol. 8°, 282 pp. Prețul: Lei 2.50.

Ludovic Dauș, *Doamna Oltea*, poem dramatic. București 1907. 1 vol. 8°, 62 pp. Prețul: Lei 1.—.

C. Flammarion, *O călătorie în cer*, trad. de Iosif Nădejde. Biblioteca pentru toți. Nr. 266. Librăria Alcalay. București 1907.

Hetco Péter, *Goethe Egmoutja*, țesă de licență. Kolozsvár, 1907.

Ion Nicorescu, *Proporedanii la ingropăciunea oame-nilor morți* de Samuil Clain de Sad izvodite. Arad 1907. Prețul: Cor. 2.

Plutare, *Viața lui Pericle*, trad. de N. Bănescu. București 1907. 1 vol. 8°, 82 pp. Prețul: Lei 1.—.

Alex. Lăpădatu, *O nouă publicațiune de documente slavo-române, recenzioane. Estras din Convorbiri literare*. București 1907.

Poșta Administrației.

Aviz.

On. noștri abonați cari doresc schimbare de adresă sunt cu insistență rugați: mai întâi să ne spună exact dacă doresc această schimbare numai pe 3 luni de vacanțe sau pentru totdeauna; al doilea, dacă doresc schimbarea de adresă pentru totdeauna să binevoiască a trimite suma de 20 fileri, căci altfel suntem în imposibilitate de a le satisface cererea. Adm.

Redactor: OCT. C. TĂSLĂUANU.

Cumpărați numărul jubilar Carol I. Prețul 1 cor. 10 bani.

TIPARUL LUI W. KRAFFT ÎN SIBIU.